

GRÖNA FRAMGÅNGAR

- SEDAN VALET 2002

JULI 2006

INLEDNING

En fråga som vi miljöpartister ofta får är vad vi lyckats genomföra av vår politik och om vi har påverkat svensk politik. För att kunna ge svar på dessa frågor har denna rapport över Gröna Framgångar under mandatperioden 2002-2006 tagits fram.

Efter valet 2002 valde Miljöpartiet de Gröna på riksnivå att vara med och bilda majoritet och samarbeta med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i riksdagen. Underlagen för detta samarbete har dels varit ett dokument med 121 punkter med politik som ska genomföras under mandatperioden samt en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet om samarbetsformer. Överenskommelsen har förutsatt att vi blir överens om stadsbudgeten. Förutom rent politiska framgångar finns det även en rad andra framgångar som inte behandlas i denna rapport. Några av mandatperiodens höjdpunkter måste ändå nämnas: Den internationella gröna rörelsen har stärkts. Under en kort period sommaren 2004 fick Lettland Europas första gröna statsminister Indulis Emsis. I december samma år fick Wangari Maathai, bildare av Mazingira Green Party of Kenya, Nobels fredspris. Vårt tidigare språkrör för Miljöpartiet, Marianne Samuelsson, har utsetts till landshövding på Gotland.

Genom samarbetet har vi i större utsträckning än tidigare haft möjlighet att själva påverka val av utredare till, för oss, viktiga statliga utredningar. Vi har också haft bättre insyn i regeringens arbete genom de politiskt sakkunniga som Miljöpartiet tillsatt och som arbetar på departementen.

Under mandatperioden har riksdagsgruppen valt att samarbeta med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet om ca 150 propositioner. Dessutom har vi ingått uppgörelser med de borgerliga partierna eller med vänsterpartiet och några av de borgerliga partierna..

I denna rapport saknas många av de förslag vi lyckats stoppa. Några exempel på vad vi förhindrat är en sänkning av spritskatten, utvecklingen u-båten A26 samt försämringar inom gymnasieskolan.

Under mandatperioden har Miljöpartiet genom samverkan varit med och styrt i 69 svenska kommuner och åtta landsting. Tack vare detta samarbete har vi miljöpartister medverkat till att göra Sverige grönare. Av utrymmesskäl är denna rapport dock begränsad till framgångar på riksplanet.

Denna rapport visar att vi har fått igenom stora delar, och mer därtill, av vår politik som vi gick till val på 2002. Vi ska vara stolta över dessa gröna framgångar. Men vi kan samtidigt konstatera att vi har väldigt mycket kvar att göra i svensk politik. Med ett starkt stöd i valet 2006 kan vi fortsätta det gröna skiftet i svensk politik. Grunden är nu lagd för detta.

Partistyrelsens arbetsutskott, juni 2006

INNEHÅLL

Inledning	1
Innehåll	2
A. Avstämning av Miljöpartiets valmanifest från 2002	4
1. Förläng föräldrapenningen – fler pappamånader	4
2. Minska barngruppernas storlek i förskolan	4
3. Kvalitetskrav på skolorna och likvärdiga ekonomiska villkor	5
4. Lättare att studera	5
5. Inför friår i hela landet	5
6. Sänkt arbetstid till 35-timmarsvecka	6
7. Åtgärder mot diskriminerande löneskillnader	6
8. Motverka ohälsan i arbetslivet	7
9. Mer pengar till vården	8
10. Högkostnadsskydd för alla inom tandvården	9
11. Kortare väntetider och bättre behandling av flyktingar och asylsökande	9
12. Förbättra villkoren för småföretagande	10
13. Grönt gynnsamt näringsklimat	10
14. Hem åt hemlösa	11
15. Fler och bättre bostäder	12
16. Inför glesbygdsavdrag	12
17. Bättre villkor för djuren!	13
18. Upprusta läns- och grusvägarna i landsbygd	13
19. Satsa på tåg och järnvägar	14
20. Inför miljörelaterade vägavgifter i storstäderna	14
21. Öka användningen miljöbättre drivmedel	15
22. Skärp kemikalielagstiftningen	16
23. Lägre moms på ekologiskt odlad mat	16
24. Bra mat	16
25. Rädda livet i haven	17
26. Grön skatteväxling	17
27. Avveckla kärnkraften och ställ om energisystemet	18
28. Minska de militära utgifterna kraftigt och avveckla vapenexporten	19
29. En mer rättvis världsekonomi	20
30. Avskriv tredje världens skulder och höj biståndet	20
31. Stärk arbetet mot diskriminering och rasism	20

32. Kön, makt och genus	21
33. Sänkt rösträttsålder	22
34. Lokala beslutande folkomröstningar	22
35. Mer makt till kommunerna	23
36. Stoppa grundlagsändringen om EU!	23
37. Nej till EMU-anslutning	23
38. Sverige ut ur EU!	23
B. Gröna framgångar som inte återfinns i valmanifestet	24
1. Miljöanslag	24
2. Satsning på fattiga och utsatta barn	26
3. Energifrågor	26
4. Gröna jobb	26
5. Utbildning och forskning	27
6. Kulturområdet	27
7. Frivilligorganisationer som fått stärkt stöd	28
8. Satsning på trafik	28
9. Jord- och skogsbruk	29
10. Mobiltelefoni	29
11. Folkhälsofrågor	29
12. Förstärkt folkbildning	30
C. Vågmästarvoteringar	31
D. Sammanfattning av några av de större politiska vinsterna sedan valet 2002	37

A. AVSTÄMNING AV MILJÖPARTIETS VALMANIFEST FRÅN 2002

Inför valet 2002 antog Miljöpartiet ett valmanifest med 38 punkter för en grönare framtid. Detta valmanifest användes efter valet i förhandlingarna med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. En gemensam plattform med 121 punkter togs fram för att tydliggöra partiernas prioriteringar under mandatperioden 2002-2006. Av valmanifestets 38 punkter lyckades förhandlingarna få in 32 av punkterna i 121-punktsöverenskommelsen. De flesta punkterna har ordagrant eller i modifierad form lyfts in. I flera av punkterna där valmanifestets skrivning inte gått in i sin helhet, har valmanifestets linje kunnat drivas igenom i de årliga förhandlingarna om statsbudgeten.

Sex av punkterna i valmanifestet fick vi inte med i 121-punktsöverenskommelsen. I några fall har det varit möjligt att hitta uppgörelser med antingen Socialdemokraterna och Vänsterpartiet eller de borgerliga partierna. I andra fall har Miljöpartiet valt att driva frågorna genom motioner, reservationer och debatt. Det senare gäller frågorna om sänkt rösträttsålder och att Sverige ska lämna EU. Nedan finns de 38 punkter som ingick i Miljöpartiet de Grönas valmanifest inför riksdagsvalet 2002. Under varje punkt anges i kursiverad stil den text som återfanns i valmanifestet.

1. FÖRLÄNG FÖRÄLDRAPENNINGEN – FLER PAPPAMÅNADER

Barn och föräldrar behöver mer tid för varandra. Vi vill förlänga föräldraförsäkringen till 18 månader och införa fler pappamånader.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Sverige har idag världens mest generösa föräldraförsäkring om 16 månader. Vi avser att under mandatperioden förlänga föräldraförsäkringen med ytterligare två månader till 18 månader. Nivån på garantidagarna ska höjas från 60 kronor per dag till 180 kronor per dag.

Detta är de Gröna framgångarna:

Från 1 januari 2004 höjdes grundnivån inom föräldraförsäkringen från 150 till 180 kr/dag. Ersättningen i de så kallade lägstanivådagarna (garantidagarna) i föräldraförsäkringen höjs från 60 till 180 kr/dag för föräldrar till barn som är födda efter 1 juli 2006.

2. MINSKA BARNGRUPPERNAS STORLEK I FÖRSKOLAN

Vi kräver färre barn i barngrupperna. Barnens livsmiljö ska prioriteras.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

På samma sätt som vi gör en riktad skolsatsning ska fler anställas i förskolan. Med 6 000 fler anställda i förskolorna kan antalet barn per anställd minska från 5,4 till 5 barn. Insatsen ska ske på motsvarande sätt som den riktade skolsatsningen.

Detta är de Gröna framgångarna:

En proposition om förskolan lades i september 2004 med förslag om att öka antalet anställda med 6 000 i förskolan mellan åren 2005-2007, samt att andra kvalitetsförstärkningar skulle genomföras, vilket ger förutsättningar för mindre barngrupper. Enligt Skolverket har gruppernas storlek minskat med två procent mellan åren 2004-2005.

3. KVALITETSKRAV PÅ SKOLORNA OCH LIKVÄRDIGA EKONOMISKA VILLKOR

Mindre klasser, fler vuxna i skolan och ökad elevmakt. Skolverket ska ha resurser för att genomföra kontinuerlig kvalitetskontroll i alla skolor, både kommunala och fristående.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Det behövs fler lärare i skolan. Därför vill vi genomföra den riktade skolsatsningen så att 15 000 lärare och annan personal kan anställas i skolan. Alla skolor ska kvalitetsgranskas. Arbetsmiljön i skolan ska förbättras.

Detta är de Gröna framgångarna:

8 500 heltidstjänster har tillkommit i skolan under 2003-2004 och ytterligare 3 500 tjänster tillkommer under 2005-2006. Från 1 januari 2005 har resurserna successivt förts in i det generella statsbidraget till kommunerna. Ett uppdrag om innehållet i alla skolors kvalitetsprogram lämnades i juni 2004. Skolverket har arbetat med föreskrifter om elevmedverkan i skolornas arbetsmiljöarbete och arbetar även med förstärkningar i utbildningen för elever i arbetsmiljöfrågor. Direktiv till en översyn av arbetsmiljölagen ur ett elevperspektiv är beslutade. Resurser för tillsyn har ökat med 5 miljoner kronor. Myndigheten för skolutveckling tillförs 40 miljoner kronor totalt under fyra års tid från 2007 för kompetensutveckling, informationsinsatser och stimulansåtgärder för att komma till rätta med de olikheter som finns mellan könen i det svenska utbildningsväsendet och se över de nationella styrdokumenterna för att bättre anpassa skolan efter både pojkar och flickor.

4. LÄTTARE ATT STUDERA

Studerande med barn har stora svårigheter att få ekonomin att gå ihop. Därför vill vi återinföra ett barntillägg. Som ett steg mot studielön och för att minska den sociala snedrekryteringen till högskolan vill vi fortsätta öka bidragsdelen av studiemedlen.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Studerande med barn har idag en svår ekonomisk situation. Vi vill därför höja garantinivån enligt tidigare fattade beslut. Dessutom avser vi att införa ett barntillägg i studiemedelsystemet.

Detta är de Gröna framgångarna:

Studiebidraget till gymnasieungdomar betalas ut under tio månader från och med 2003, mot tidigare nio månader. Barntillägg införs i studiemedelsystemet från och med 2006. För studerande med ett barn motsvarar tillägget cirka 500 kr per månad. Den övre åldersgränsen för rätt till studiemedel har höjts från 50 till 54 år och nedtrappningen i möjligheten att ta lån, den så kallade lånetrappan, flyttas uppåt i motsvarande grad. Från 1 juli 2006 höjs studiebidragen för högskolestuderande med 100 kronor per månad (till totalt 2 400 kronor). Samtidigt höjs lånedelen med 200 kronor per månad (till totalt 4 800 kronor).

5. INFÖR FRIÅR I HELA LANDET

Friår är en möjlighet att göra något nytt och annorlunda med livet. En chans att ta ledigt ett år med ersättning från a-kassan om någon arbetslös går in och vikarierar under tiden.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Utbrändhet, stress och förslitning är vanliga problem för många i arbetskraften. Friår ska införas senast 1 januari 2005 i hela landet med lägst samma villkor, ersättningsnivå och omfattning/kommun som det pågående friårsförsöket.

Detta är de Gröna framgångarna:

Friåret byggdes ut i hela landet från 1 januari 2005. Eftersom det tagit tid innan alla platser kunnat fyllas har fördelningen blivit något lägre för 2005, 10 000 helårsplatser, vilket kompen-

seras med 14 000 helårsplatser 2006. För att alla ska kunna ges möjlighet till friår ändrades förordningen så att även andra än de så kallade prioriterade grupperna (långtidsarbetslösa, och så vidare) ska kunna anställas som friårsvikarier. Bruttokostnaden i form av ersättningen till de friårslediga uppgår till cirka 1,5 miljarder kronor per år vid 12 000 helårsplatser. Nettokostnaden, sedan inbesparad a-kassa för vikarier med mera räknats av, uppskattas till cirka 500-600 miljoner kronor på kort sikt. På längre sikt kan friåret vara en samhälls-ekonomiskt lönsam åtgärd eftersom risken för framtida sjuklighet och utbrändhet bland de friårslediga minskar. Många kommer att orka arbeta längre upp i åldrarna. Samtidigt bidrar friåret till en ökad rörlighet på arbetsmarknaden där arbetslösa får chansen att pröva ett nytt jobb och åter få fotfäste på arbetsmarknaden.

6. SÄNKT ARBETSTID TILL 35-TIMMARSVECKA

Vi vill skapa mer tid för annat än lönearbete. Därför vill vi ändra lagstiftningen så att 35 timmar i veckan blir normalarbetstid senast 2006.

Istället för ändring av lagstiftningen fick vi in följande punkter i 121-punktsprogrammet:

- Vi vill stärka individens inflytande över arbetstidens förläggning i linje med det utredningsförslag som finns i KNAS. En gemensam arbetsgrupp tillsätts som ska följa beredningen. Vi vill även stärka anställningsskyddet, vilket ökar individens inflytande.
- Parallellt med ovanstående vill vi genomföra försök med arbetstidsförkortning där den dagliga arbetstiden förkortas. Ett planeringsarbete för detta påbörjas hösten 2002. Arbetsmarknadens parter deltar i planering, genomförande och uppföljning. Kvalificerade forskningsresurser kopplas in för kontinuerlig dokumentation och utvärdering. Försöken ska bygga vidare på de erfarenheter som gjorts i exempelvis Kiruna och Stockholm. Arbetstidsförkortningens påverkan på hälsa och jämställdhet ska utvärderas.
- Vi vill pröva möjligheten att låta alla ha rätt till tjänstledighet för att gå ner i deltid på motsvarande sätt som småbarnsföräldrar har idag. Jämställdhetsaspekter och småföretagens situation måste särskilt beaktas.

Detta är de Gröna framgångarna:

Ett försök med förkortad arbetstid till 6 timmar/dag genomförs under 2005-2006 för cirka 350 personer på tio olika arbetsplatser i följande kommuner och arbetsplatser; Botkyrka, Båstad, Eskilstuna, Förskolan Hästen i Halmstad, Förskolan Munkeberg i Luleå, Förskolan Öster i Gävle, Hudiksvall, Katrineholm, Mark, Gävle, Stockholms stad, Herrljunga, Rikspolisstyrelsen och Ängelholms sjukhus. Försöket utvärderas löpande av Arbetslivsinstitutet för att se effekterna på jämställdhet och hälsa.

En utredning om rätten till tjänstledighet för att gå ned i arbetstid har genomförts, (Partiell ledighet SOU 2005:106)

7. ÅTGÄRDER MOT DISKRIMINERANDE LÖNESKILLNADER

Lönenivån i kvinnodominerade yrken ska höjas. Årliga jämställdhetsbokslut ska göras och orsaker till könsmissiga löneskillnader analyseras. Lönediskrimineringsärendena ska flyttas från Arbetsdomstolen till allmän domstol.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Statsbudgeten ska kompletteras med en jämställdhetsbilaga.

- Vi kommer att överväga möjligheten att införa krav på redovisning av könsfördelning i företags årsredovisningar.
- Nationell handlingsplan för att avskaffa könsdiskriminerande löneskillnader.
- Lönenivån är alltför låg på flera håll i den offentliga sektorn. Lönenivån i kvinno dominerade yrken behöver höjas. De samverkande partierna finner det angeläget att det skapas ekonomiskt utrymme för att minska löneskillnaderna. För att klara detta

och för att anställa fler kommer kommuner och landsting att ges ökade resurser de kommande åren. Det är viktigt att arbetsmarknadens parter använder utrymmet för att höja lönerna i kvinnodominerade yrken. Arbetsgivare i kommuner och landsting har ett särskilt ansvar för att höja lönerna i kvinnodominerande yrken. Detta måste ske inom ramen för en sund lönebildning.

- Årliga jämställdhetsbokslut ska göras och orsaker till könsmissiga löneskillnader analyseras.
- Den nya jämställdhetslagen kräver att osakliga löneskillnader kartläggs och åtgärdas inom tre år. Utfallet av den nya jämställdhetslagen ska nog analyseras. Om det visar sig att den inte är tillräcklig är vi beredda att skärpa lagen ytterligare.

Detta är de Gröna framgångarna:

Jämställdhetsbilaga presenteras i statsbudgeten. På regeringskansliet pågår ett utvecklingsarbete som ska leda till att jämställdhetsfrågorna integreras i budgetprocessen. En handlingsplan för jämställda löner har presenterats (7 juni 2006). I den ingår att regeringen kontinuerligt ska inbjuda till samtal med arbetsmarknadens parter med syfte att få till stånd en gemensam samling för att systematiskt arbeta för att få bort de osakliga löneskillnaderna. Därutöver ska Regeringen hålla årliga överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting för att särskilt följa de offentliga arbetsgivarnas arbete med att nå målsättningarna i handlingsplanen.

Krav på redovisning av könsfördelning i bolagsstyrelser ställs från och med 1 januari 2004. Redovisningskravet gäller företagets styrelseledamöter, verkställande direktör och andra personer i företagets ledning. Kravet gäller inte företag med färre än 10 anställda.

Riksdagen har bestämt att en utredning ska se över Arbetsdomstolens framtid.

Se också punkt 32.

8. MOTVERKA OHÄLSAN I ARBETSLIVET

Idag spenderar staten mer på sjukskrivningar och förtidspensioneringar än på hälso- och sjukvård! Vi kräver ett humanare arbetsliv med starkt inflytande för de anställda. Mer resurser och rätt struktur för försäkringskassa, rehabilitering, utbildning och arbetsträning.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Vi har en överenskommelse om att återkomma till riksdagen med ett förslag till ekonomisk och finansiell samordning. Den överenskommelsen står fast. Fem procent av sjukpenninganslaget ska kunna användas till samverkan mellan hälso- och sjukvård, socialtjänst, arbetsmarknad och försäkringskassorna. Det motsvarar 2,5 miljarder kronor. Även hälso- och sjukvården, socialtjänsten och arbetsmarknadspolitiken ska kunna bidra finansiellt.
- Det finns idag ingen ekonomisk drivkraft för arbetsgivare att försöka få tillbaka framför allt långtidssjukskriven personal i arbete. Vi vill införa ett ökat arbetsgivaransvar. Det får dock inte ske så att vissa personer får svårt att komma in på arbetsmarknaden. Småföretagens situation måste beaktas.
- Den offentliga sektorn har idag högre sjukskrivningar än den privata. Ett ökat arbetsgivaransvar förutsätter ökade resurser till kommunsektorn. Vårt mål är att göra den offentliga sektorn till en mönsterarbetsplats. I takt med att sjukskrivningarna minskar förfogar därmed den offentliga sektorn över ökade resurser.
- För att underlätta för långtidssjukskrivna att komma tillbaka till arbete är det viktigt att upprätthålla en kontakt med arbetslivet. Deltidssjukskrivning bör aktivt prövas som ett sätt för långtidssjukskrivna att hålla kontakt med arbetslivet. Vi vill att fler läkare ska få utbildning i arbetslivets villkor och sjukförsäkringen och försäkringsmedicin.
- Vi vill att möjligheten att arbetsträna hos ordinarie eller annan arbetsgivare ska öka. Vi vill skärpa kraven på arbetsgivare, bland annat genom att införa en straffavgift för dem som inte lämnar rehabiliteringsunderlag inom 60 dagar.

- Mer resurser och rätt struktur för försäkringskassa, rehabilitering, utbildning och arbetsträning. Alla ska ha en egen kontaktperson på försäkringskassan.
- Vi vill utveckla arbetsmiljöarbetet. Alla anställda ska ha rätt till en företagshälsovård av hög kvalitet.

Detta är de Gröna framgångarna:

Finansiell samordning mellan en försäkringskassa, landsting, länsarbetsnämnd samt en eller flera kommuner de så kallade finsam, frisam och sosam-projekten har fått pengar samt fortsatt stöd. Den statliga delen finansieras med högst 5% av sjukpenningkostnaderna. Försäkringskassorna blev en myndighet 1 januari 2005 efter beslut i riksdagen. Försäkringskassan tillförs ökade resurser i samband med en proposition om ökade ekonomiska drivkrafter där Försäkringskassan ges ansvar för att rehabiliteringsplaner ska upprättas snabbt och att avstämningsmöten ska ske snabbare. Dessutom tillförs över 1 miljard kronor under 2006 för att stimulera och förbättra hälso och sjukvårdens arbete med sjukskrivningsprocessen och samarbetet med Försäkringskassans arbete mot ohälsan. 70 miljoner kronor har avsatts till olika projekt i offentlig sektor. Projekten ska utvärderas och erfarenheterna från dessa ska spridas.

Särskilt anställningsstöd till långtidssjukskrivna beslutat.

Sjukskrivningsprocessen har förändrats så att så kallade avstämningsmöten ska genomföras, arbetsgivares ansvar för rehabiliteringsplaner skärps och kraven på läkarintygen ska öka. Den som varit sjukskriven längre än 60 dagar ska ha en kontaktperson på Försäkringskassan och kontakterna ska också utvärderas.

Vi har tryckt på för att målgruppen för rehabiliteringen inte ska vara för snäv och att man speciellt ser till kvinnors behov av rehabilitering.

Ett system kring sjukskrivningar har införts som är baserat på ekonomiska drivkrafter för arbetsgivarna. Förslaget innehåller en sänkning av arbetsgivaravgiften med 0,24 procent och en medfinansiering av sjukförsäkringskostnaderna på 15 procent för de arbetsgivare som har sjuka arbetstagare utan rehabiliteringsplan. Med förslaget har tredje sjuklöneveckan kunnat avskaffas.

Den tidigare satsningen på arbetsmiljöarbete och regionala skyddsombud fortsätter.

Ytterligare viktiga steg framåt i ohälsarbetet är att möjligheten till friår införts i hela landet från och med 2005 (se punkt 5) och försök med arbetstidsförkortning genomförs (se punkt 6).

9. MER PENGAR TILL VÅRDEN

Ökad satsning på förebyggande vård och alternativmedicin. Barn och ungdomspsykiatri måste få ökade resurser.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Den särskilda satsning som nu görs på vården bör fortsätta. Det innebär 20 miljarder kronor under kommande mandatperiod. På så sätt kan köerna kortas och kvaliteten förbättras.
- Barn- och ungdomspsykiatri behöver stärkas.
- Vi vill se en ökad dialog mellan alternativmedicinen och skolmedicinen bland annat i form av att hälso- och sjukvårdspersonal i ökad utsträckning får undervisning om alternativmedicin i sin grundutbildning.

Detta är de Gröna framgångarna:

I budgetpropositionen 2005 avsattes 500 miljoner kronor för 2005 och 200 miljoner kronor för 2006 till satsningar på psykiatri och insatser på socialtjänstens område. Denna satsning kompletterades för 2007 och 2008 med 250 miljoner till satsningar på barn och ungdomspsykiatri.

Ett register ska inrättas över utövare av komplementärmedicin. Detta är viktigt för att kunna stödja forskning och vidareutveckling inom området men också för att kunna uppnå en ökad samverkan med skolmedicinen. En särskild utredning har gjorts för att förbereda omfattningen på registret (SOU 2004:123). Ytterligare en utredning har fått ett uppdrag att se över lagstiftningen för att möjliggöra en bättre samverkan mellan legitimerad personal och alternativmedicinska utövare.

Vidarkliniken i Järna har fått 9 miljoner kronor under en treårsperiod för att stärka verksamheten framför allt inom forskning och utveckling inom det komplementärmedicinska området.

Genom den forskningspolitiska propositionen får Vetenskapsrådet i uppdrag att avsätta medel för forskning inom alternativ- och komplementärmedicin.

10. HÖGKOSTNADSSKYDD FÖR ALLA INOM TANDVÅRDEN

Tändernas status ska inte vara ett klassmärke. Vi kräver samma typ av högkostnadsskydd som finns inom sjukvården också inom tandvården.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Ett högkostnadsskydd i tandvården för alla har en hög prioritet. Om ekonomiskt utrymme finns kan ett första steg tas under mandatperioden.

Detta är de Gröna framgångarna:

En särskild utredare har lämnat förslag på ett grundstöd samt ett förslag till högkostnadsskydd. Reformen kommer att påbörjas under kommande mandatperiod.

11. KORTARE VÄNTETIDER OCH BÄTTRE BEHANDLING AV FLYKTINGAR OCH ASYLSÖKANDE

Sverige lever idag inte upp till en anständig och humanitär behandling av flyktingar, utan ska ha en mer generös flyktingpolitik. Vi kräver en bättre efterlevnad av Genèvekonventionen om de mänskliga rättigheterna. Uppehållstillstånd ska ges automatiskt om väntetiden överstiger 1 år. Bättre behandling av flyktingar och asylsökande ska uppnås.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill tillskjuta ökade resurser till Migrationsverket och Utlänningsnämnden för att ytterligare korta väntetiderna.

Detta är de Gröna framgångarna:

Utlänningsnämnden avskaffas 31 mars 2006 och ersätts av en mer rättssäker prövning av asylärenden i allmänna förvaltningsdomstolar. Samtidigt har stora delar av lagstiftningen skrivits om för att kunna användas inom domstolarna. I budgetpropositionen för 2006 fick vi igenom att:

- Gömda barn får rätt till skolgång.
- För ensamkommande flyktingbarn utses en god man vid ankomsten.
- En förnyad prövning ska ske för barn och barnfamiljer som befunnit sig i Sverige under en lång tid på grund av att avvisning till hemlandet inte kunnat verkställas.
- Även gömda barn och barnfamiljer ska få rätt till en ny prövning av verkställighetsförhinder. Den samlade prövningen ska medföra att de flesta barnen ska få stanna.
- De människor som fått ett avvisningsbeslut som ej kunnat verkställas ska ha rätt att arbeta.
- Extra pengar har avsatts för gömda barns skolgång (50 miljoner kronor), asylsökandes sjukvård (75 miljoner kronor), sociala insatser för flyktingbarn (50 miljoner kronor) samt till ett förbättrat mottagande av ensamkommande barn (5 miljoner kronor).

12. FÖRBÄTTRA VILLKOREN FÖR SMÅFÖRETAGANDE

Vi vill bland annat utöka kvittningsrätten mellan olika inkomstkällor. Dagens regler och avgifter gynnar storföretagen på bekostnad av småföretagen.

Punkten finns inte med i 121-punktsprogrammet. Däremot har vi genom överenskommelser med de fyra borgerliga partierna och i samband med arbetet med statsbudgeten tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet framgångsrikt drivit frågorna.

Detta är de Gröna framgångarna:

- Tillgången till riskkapital, så kallad såddfinansiering, förbättras för kommersialisering av forskningsresultat och innovationer genom koncernen Innovationsbron AB. ALMI får förstärkta resurser för att ge krediter till projekt i tidigt utvecklingskede, så kallad såddfinansiering. Förstärkt utlåning till småföretag; ALMI tillförs 70 miljoner kronor årligen för grundfinansiering och 10 miljoner kronor årligen för stöd till innovationsverksamhet, bland annat villkorslån De kreditgarantiföreningar som bildas i landet får fem miljoner kronor årligen i starthjälp i tre år. Stöd till invandrarföretagare; Internationella företagarföreningen IFS får ett ökat stöd via NUTEK med 6 miljoner årligen 2007 och 2008. Föreningen bedriver företagsrådgivning gentemot invandrarföretagare. För att förstärka ALMI:s rådgivningskompetens underlättas en fortsatt integrering av IFS verksamhet i ALMI och utökas verksamheten till att omfatta alla regioner. För ändamålet anslås 14 miljoner kronor årligen.
- Vinnova har tillförts 100 miljoner kronor från 2006 för forskning och utveckling av småföretag.
- Generations-skiften underlättas genom att arvs- och gåvoskatten togs bort från och med 1 januari 2005.
- Genom bemanningsföretag ska småföretag kunna få tillgång till akademiker praktikanter.
- Utbytet av idéer, kunskap och teknik mellan högskolorna och näringslivet ska förbättras, bland annat genom en ny holdingbolagsstruktur vid landets lärosäten. Industriella utvecklingscentra (IUC), som ägs och leds av regionala aktörer, får från och med 2006 20 miljoner kronor årligen för att stödja småföretag. De tillförs ytterligare 10 miljoner kronor årligen 2007 och 2008.
- Genom ändringar i konkurrenslagen kan bekämpningen av karteller effektiviseras. Ändringen möjliggör för den som avslöjar karteller att själv komma lindrigt undan. Dessutom har en utredning för att kriminalisera kartellsamarbete påbörjats (N 2003:01 tilläggsdirektiv).
- Miljöpartiet har drivit igenom förändringar av aktiebolagslagen som gett tydliga skilje-linjer mellan stora och mindre företag. De mindre företagen får enklare regler. Vi har fått bort vinstkravet i aktiebolagslagen och fått igenom nya regler som stärker aktie-ägarnas möjlighet att stoppa orimliga ersättningar till bolagsledning och ökade möj-ligheter att stoppa ekonomisk brottslighet. Dessutom ställs krav på bättre miljöredovis-ningar och redovisning av till exempelvis jämställdhet och sociala faktorer.
- En studie rörande forsknings- och utvecklingsstöd till små och medelstora företag (SME-företag) har genomförts på Miljöpartiets initiativ där frågeställningen var om SME-företag får en rättvis del av samhällets forskningsresurser.
- Från 2007 får soloföretagare en sänkning av arbetsgivaravgiften till 10,21 procent under ett år om de anställer en till i företaget.

13. GRÖNT GYNNSAMT NÄRINGSKLIMAT

Vi vill stimulera framväxten av moderna företag genom att minska byråkrati och krångel. Arbetsgivaravgifterna ska sänkas.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill förändra de så kallade 3:12-reglerna så att de blir mer gynnsamma för företagarna. Antalet uppgifter och antalet tillfällen småföretag måste lämna in uppgifter till myndigheter ska minska under mandatperioden. Vi vill ta fram mätbara mål för att minska den administrativa bördan och ge Simplex resurser så att de kan granska befintlig lagstiftning.

Detta är de Gröna framgångarna:

3:12-reglerna blir mer gynnsamma genom att en större del av företagets inkomster kan behandlas som lågt beskattade kapitalinkomster. 2004 höjdes klyvningsräntan med två procentenheter 2006 genomfördes andra skattelindringar som sammantaget leder till långsiktiga skattelättnader med en miljard årligen för småföretagen.

Arbetsgivaravgifterna har sänkts inom ramen för skatteväxlingen och inom ramen för ekonomiska drivkrafter (se skatteväxlingstabell under punkt 26). Dessutom får ensamföretagare, så kallade soloföretagare, sänkt arbetsgivaravgift under 2006-2007. Sänkningen gäller för soloföretagare som anställer en person. Efter sänkningen hamnar arbetsgivaravgiften under ett år på 10,21 procent mot normalt 32,46 procent.

En handlingsplan med 291 regelförenklingar för företagare och företag sätts område för område. Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) har fått i uppdrag att utveckla mätbara mål. Myndigheterna ska få räkna sig till godo alla regelförenklingar som skett och sker från och med 1 juli 2004. 2006 sätts ett generellt mål.

14. HEM ÅT HEMLÖSA

Att människor tvingas leva som hemlösa är oacceptabelt i ett civiliserat land som Sverige. Det räcker inte med att satsa på billiga lägenheter. Riktade resurser krävs till bland annat social rehabilitering, utbildning och vård.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Hemlöshet är ett sammansatt och komplicerat samhällsproblem. Fortsatta insatser krävs på flera områden. Aktiva insatser krävs för att säkra allas rätt till bostad.

Detta är de Gröna framgångarna:

Miljöpartiet har drivit igenom att 10 miljoner kronor avsätts årligen för projekt mellan 2002-2007. Ett tjugotal projekt med skilda inriktningar och målgrupper har påbörjats.

Investeringsstöd till mindre hyresrätter har underlättat byggandet av övergångsbostäder (se även punkt 15 nedan).

Inom ramen för vårbudgeten 2006 beslutades om ett paket av åtgärder som skall gälla från 2007.

- Omgående handläggning vid uppsägning av hyresavtal.
- Förordningsändring för att motverka vräkning av barnfamiljer.
- Handbok för att förebygga hemlöshet.
- Personliga ombud för hemlösa med psykiska funktionshinder. Ökat anslag 20 miljoner kronor årligen 2007 och 2008.
- Anslag 33 miljoner kronor per år 2007 och 2008 för bidra till projekt för att motverka hemlöshet, till exempel av liknande karaktär som Stockholmsmodellen med kontaktpersoner, ombud och case manager.
- Översyn av hyreslagen så att ett tydligt barnperspektiv införlivas.
- Kommunernas ansvar förtydligas. Varje kommun bör ha någon form av organisation för att hjälpa dem som söker bostad.

15. FLER OCH BÄTTRE BOSTÄDER

Det ska gå att bygga både billigt och ekologiskt. Inför bostadsgaranti för studenter.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Vi vill sänka byggmomsen för studentbostäder, äldreboenden och små hyreslägenheter. För att vara effektivt måste detta ske samtidigt som konkurrensen i byggbranschen stärks.
- För att få ta del av investeringsbidraget ska vissa miljökrav vara uppfyllda. Vi vill höja investeringsbidraget för byggande av billiga hyresrätter.
- Vi vill koppla utbyggnaden av högskoleplatser till ett krav på kommunerna att tillse att det finns bostäder för studenter.

Detta är de Gröna framgångarna:

En skattereduktion ges till stöd för konvertering från elvärme i småhus och hyreshus. Den totala ramen är 300 miljoner kronor årligen under åren 2006-2010. Även ett stöd för att konvertera från oljeuppvärmning införs. Detta stöd har en ram om 100 miljoner kronor årligen. Ett investeringsstöd till mindre bostäder har genomförs genom skattesubvention. Stödet gäller för små hyreslägenheter till exempel studentlägenheter och äldreboenden, men också för ombyggnation av vindar och enstaka lokaler. En bostadssamordnare har tillsatts för att samordna förnyelsearbetet inom byggbranschen. Kraven på ekologiskt och billigt byggande skärptes när stöden till hyresrätter och studentbostäder förstärktes. Krav har införts om att direktverkande el ej får användas som enda energikälla vid nybyggnation och att man bör ha en miljöplan. Investeringsbidragen till bostadsbyggande förlängs till mitten av 2008 och utökas. Ökningen öronmärks för studentbostäder. Detta bedöms leda till att ca 1300 studentbostäder byggs.

Särskilda krav för energihushållning kommer att införas vid nybyggnad av eluppvärmda bostäder och lokaler i syfte att begränsa användningen av el för uppvärmningsändamål och effekt drivande lösningar. De nya nivåerna kommer att omöjliggöra direktverkande el, el med vattenburet system, luftvärmepump eller "dålig" värmepump om man inte har ett passivt hus med litet energibehov. Kraven ska införas senast 2008.

16. INFÖR GLESBYGDSAVDRAG

För att bibehålla service och livskvalitet i hela Sverige vill vi bland annat genom införandet av ett glesbygdsavdrag förbättra möjligheten för människor att bosätta sig och bo kvar i glesbygden.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Vi tänker utveckla, inte avveckla skatteutjämningen.
- Vi vill utforma en regional utvecklingspolitik som tar tillvara det lokala och regionala engagemanget.

Detta är de Gröna framgångarna:

En regionalpolitisk skattestimulans har införts genom att grundavdraget har höjts i det som kallas stödområde A. Området omfattar bland annat stora delar av Jämtland och Västerbotten. Skatten sänks med 600-1200 kr årligen (dock ges dubbel reduktion år 2006) för en inkomsttagare i området och hela reformen omfattar 300 miljoner kr årligen. (600 milj 2006) Under mandatperioden har kommunerna fått ökade resurser och den kommunala ekonomin har stärkts, bland annat genom att ett nytt system för skatteutjämning har införts som innebär förstärkta resurser till de flesta kommuner.

För Miljöpartiet har det varit viktigt att statlig administration och bolagsjobb ska kunna finnas i olika delar av landet. I samband med försvarsnedläggningarna har vi därför deltagit i lokaliseringsutredningen som innebär att 2270 myndighetsjobb och minst 340 jobb i de statliga bolagen utlokaliseras de närmaste åren.

17. BÄTTRE VILLKOR FÖR DJUREN!

Vi kräver att den nybildade Djurskyddsmyndigheten ges befogenheter och resurser för att skapa bättre etik och regler för djurhållningen. Vi vill också förbjuda pälsfarmning, motarbeta långväga djurtransporter och minimera antalet djurförsök.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill att den nybildade djurskyddsmyndigheten ska ges befogenheter och resurser för att skapa bättre etik och regler för djurhållningen. Allt djurskydd som rör lantbruksdjur ska flyttas till Djurskyddsmyndigheten, inklusive att utfärda föreskrifter för djurhållning enligt djurskyddslagen. Vi vill också förbjuda pälsfarmning, motarbeta långväga djurtransporter och minimera antalet djurförsök.

Detta är de Gröna framgångarna:

1 januari 2004 startade Djurskyddsmyndigheten, med Miljöpartiets tidigare språkrör Matz Hammarström som generaldirektör. Myndigheten fick, genom Miljöpartiets försorg, fullt ansvar för djurskyddsfrågor rörande alla djurslag, inte bara för lantbruksdjur. Alla djurskyddsfrågor ligger nu under en myndighet som sätter djurens intressen i fokus. Samtidigt har myndighetens resurser för djurskyddsarbetet nära på tredubblats, bland annat för att stärka djurskyddstillsynen, stärka den djurförsöksetiska prövningen och forskningen om djurskydd och alternativ till djurförsök.

Djurskyddsmyndigheten har, genom vårt initiativ, tagit fram en handlingsplan för att minska djurförsöken. En utredning ska ta fram lagförslag som ger djurskydds- och djurrättsorganisationer rätt att överklaga de djurförsöksetiska nämndernas beslut. Regelverket för den djurförsöksetiska prövningen har också stramats upp, bland annat har djurskyddslagen skärpts så att det nu är ett krav i djurskyddslagen på att så få djur som möjligt ska användas vid djurförsök.

Genom vår satsning för att stimulera småskalig slakt (+10 miljoner kr/år under en treårsperiod) har Livsmedelsverket bland annat kunnat ändra taxorna för köttbesiktning så att de småskaliga slakterierna inte längre missgynnas. Detta är viktigt för en etiskt riktig slakt och för att minska de långa djurtransporterna. Regeringen kommer också, när de nya EU-reglerna om livsmedelskontroll införs år 2006, särskilt beakta att man i den nationella anpassningen av regelverket verkar för att småskalig slakt ska underlättas.

Vi har fått igenom att en skärpt lagstiftning för pälsfarmer ska införas som garanterar djurens möjlighet till naturligt beteende. För till exempel minkarna kommer detta innebära krav på stora utrymmen och simvatten. Sannolikt kommer detta leda till att näringen fasas ut, med start från år 2007. Kompensation kommer att utgå till uppfödare som av ekonomiska skäl tvingas lägga ner sin verksamhet.

Miljöpartiet har också, i samband med den jordbrukspolitiska uppgörelsen våren 2004 och inom ramen för det nya landsbygdsprogrammet som gäller från 2007 ökat stödet till investeringar för att förbättra djurens miljö i lantbruket.

18. UPPRUSTA LÄNS- OCH GRUSVÄGARNA I LANDSBYGD

Vi vill prioritera en upprustning av de små vägarna för att garantera farbarhet året runt oavsett var man bor i Sverige.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill ha en väl fungerande infrastruktur i hela landet.

Detta är de Gröna framgångarna:

Regeringens beslut om infrastrukturplanen för 2004-2015 innehåller stora satsningar på underhåll av vägar och järnvägar. 17 miljarder kronor satsas på tjälsäkring, ökad bärighet och rekonstruktion av vägar vilket kommer att öka andelen vägar som är framkomliga året om.

19. SATSA PÅ TÅG OCH JÄRNVÄGAR

Ett modernt och hållbart transportsystem kräver att en stor del av gods- och persontransporterna förs över till järnväg. Priserna för person- och godsbefordran måste sänkas. Detta är en nyckelfråga om vi ska kunna minska utsläppen av koldioxid och motverka växthuseffekten.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Under de närmaste 12 åren avsätts 100 miljarder kronor till underhåll och nyinvesteringar i järnvägar. Vi är beredda att pröva tidigareläggning av järnvägsinvesteringar. En arbetsgrupp ska bildas för att löpande följa arbetet med den regionala kollektivtrafiken.
- Planeringen av det så kallade Cityspåret, som innebär ökad spårkapacitet genom centrala Stockholm, påskyndas så att byggstart kan ske under 2004.
- Vi vill ha en väl fungerande infrastruktur i hela landet.
- Norrbotniabanan ska byggas. Planeringen påskyndas. Underlag för ställningstagande ska föreligga 1 mars 2003.

Detta är de Gröna framgångarna:

Miljöpartiet har fått igenom en historisk satsning på järnvägstrafiken. Fram till år 2015 ska 107,5 miljarder kronor satsas på järnvägen. Flera nya banor ska byggas och kapaciteten och hastigheten förbättras på ett stort antal platser. Denna satsning innebär bland annat:

- I södra Sverige förbättras järnvägen kring Malmö. Blekinge kustbana elektrifieras vilket ger kraftigt minskad miljöpåverkan jämfört med dieselloken som körs där idag.
- I mellersta Sverige är det klart att Citybanan i Stockholm byggs så att Sveriges värsta flaskhals för tågtrafiken äntligen försvinner.
- Botniabanan håller på att slutföras, och nu pågår planeringen för fortsättningen; Norrbotniabanan som är inlagd i plan med tre miljarder 2010-2015. När den är färdig kommer norrlandskusten bli en konkurrenskraftig region med kortare pendlingstider mellan centralorterna. Dessutom kommer betydligt mer och tyngre gods att kunna transporteras på järnväg från Norrland än idag vilket stärker regionens näringsliv.
- Rikstrafiken som ger bidrag till interregional kollektivtrafik fick tillskott år 2005 med sammanlagt 130 miljoner kronor för att klara akuta ekonomiska problem och för att undvika att vissa järnvägar blir utan bidrag och därmed riskerar läggas ned. Vi har också bidragit till att mer pengar skjutits till under mandatperioden till både SJ och Green Cargo.
- Rikstrafiken får möjligheter att stödja trafik som går inom län och inte bara trafik över länsgränser. Detta gör att statens möjligheter att stötta regional kollektivtrafik ökar.
- Alla tågoperatörer på den svenska marknaden skall ansluta sig till ett gemensamt biljettboknings- och tidtabellssystem. På så sätt kan man på ett enda ställe se tider och beställa tågresor för alla tågtransporter i Sverige.
- Rikstrafiken får ett förstärkt ansvar för samordning av järnvägstrafiken i landet. För detta ändamål tillförs 50 miljoner kr årligen 2007 och 2008.

20. INFÖR MILJÖRELATERADE VÄGAVGIFTER I STORSTÄDERNA

Köerna och miljöproblemen i våra större städer kan inte lösas med nya trafikleder. Trängselavgifter ger mindre trängsel och mer resurser för att bygga ut kollektivtrafiken.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi är beredda att pröva möjligheten att låta de kommuner/regioner som så önskar införa trängselavgifter med enkel majoritet. Detta måste ske i en samlad bedömning av trafiksituationen i den aktuella regionen. Om någon kommun eller region ansöker om att få införa trängselavgifter så kommer regeringen att medverka till en överenskommelse mellan

staten och den berörda kommunen/regionen. Trängselavgifter i Stockholm förutsätter en överenskommelse i Stockholm mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna. Ett flerårigt fullskaligt försök med trängselavgifter införs i Stockholms innerstad. En kontrollstation ska hållas årsskiftet 2005/06.

Detta är de Gröna framgångarna:

Riksdagen antog den 1 juni 2004 en lag om trängselavgifter. En försöksperiod beslutades genomföras mellan 3 januari 2006 till 31 juli 2006. Försöket har minskat biltrafiken in till Stockholm med över 20 % och trängsel och köer har under försöksperioden minskat radikalt. En folkomröstning om ett permanent införande av trängselavgifter ska hållas i Stockholms kommun på valdagen den 17 september 2006.

Kilometerskatt för tunga vägtransporter ska införas. Kilometerskatten är ett mycket viktigt verktyg för att få de tunga vägtransporterna att betala den kostnad de verkligen orsakar i form av till exempel miljöpåverkan, olycksrisker och vägslitage. Därigenom kommer konkurrens-situationen gentemot järnvägen att bli mer rättvis.

21. ÖKA ANVÄNDNINGEN MILJÖBÄTTRE DRIVMEDEL

Vi kräver att regler och skatter ska gynna miljöbättre drivmedel, speciellt förnyelsebara.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Vi vill sätta upp ett nationellt mål för förnyelsebara bränslen. Vi vill ålägga bensinmackar att tillhandahålla alternativa bränslen år 2005. Någon form av dispensmöjlighet krävs.
- Vi ska skapa konkurrenskraftiga villkor för förnybara drivmedel från och med 2003 samt pröva förutsättningarna långsiktigt för alternativa drivmedel. Detta kräver helt eller delvis befrielse även från energiskatter. Ett system för att kvotera in förnybara drivmedel ska utredas.

Detta är de Gröna framgångarna:

- I budgeten för 2004 beslutades om en fullständig punktskattebefrielse för koldioxidneutrala drivmedel inom ramen för ett program som sträcker sig över en femårsperiod. Ansökan om förlängning fram till 2013 kommer att prövas av EU-kommissionen.
- En lag om förnybara drivmedel på bensinstationer träder i kraft 1 februari 2006. Redan det första året ska det finnas ett fungerande nät hos de största mackarna över hela landet, som täcker en fjärdedel av bensinstationerna.
- Fordonsskatten för nyare bilar koldioxidrelateras, så att bilägare med bilar som släpper ut mycket koldioxid får betala högre skatt än de som släpper ut mindre. Det nya systemet har en fast del på 360 kronor/år och en rörlig del på 15 kronor/g koldioxid per kilometer som bilen släpper ut över grundnivån 100 g/km.
- Förmånsvärdet för elhybridbilar och gasbilar sänks med 40 procent och med 20 procent för etanolbilar. Sänkningen har förlängts till och med 2011.
- Under 2005 ska minst 25 procent av de statliga myndigheternas nya tjänstebilar vara miljöbilar. Från 2006 höjs andelen till minst 35 procent av samtliga bilar. En policy ska tas fram som ska innehålla tydliga och mätbara mål och definitioner på miljöbilar.
- Rikspolisstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram en typmodell av polisbil som drivs med alternativa bränslen för att möjliggöra en övergång till miljöbilar även för utryckningsfordon, vilket i dag saknas helt.
- Klimatinvesteringsprogrammet, KLIMP, förstärks med 75 miljoner kronor.samtidigt som man möjliggör för bensinmackar som vill tillhandahålla gas att få KLIMP-stöd.

22. SKÄRP KEMIKALIELAGSTIFTNINGEN

Vi kräver en snabb avveckling av bromerade flamskyddsmedel som finns i bland annat datorskärmar, minskad spridning av tungmetaller, och ett förbud mot AZO-färgämnen i livsmedel.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill se en snabb avveckling av bromerade flamskyddsmedel som finns i bland annat datorskärmar, minskad spridning av tungmetaller och ett förbud mot AZO-färgämnen i livsmedel. Detta måste ske i enlighet med EU:s lagstiftning. Kemikalieinspektionen har fått i uppdrag att utreda grunderna och tillvägagångssätten för att uppnå målet att förbjuda bromerade flamskyddsmedel. Uppdraget redovisas senast 31 december 2002.

Detta är de Gröna framgångarna:

En överenskommelse finns om ett förbud mot tre av de bromerade flamskyddsmedel som står för över 80 procent av användningen. Räddningsverket har i uppdrag att vidareutveckla arbetet med att fasa ut användningen av skadliga flamskyddsmedel. Krav ställs på minskad användning av flamskyddsmedel vid offentlig upphandling. Beslut har tagits om att allt kvicksilver från år 2015 skall slutförvaras i bergrum. Ett förbud mot allt kvicksilver, även amalgam, har fattats och notifierats hos EU-kommissionen.

EU har omöjliggjort ett förbud mot AZO-färgämnen. I samband med den framtida revisionen av färgämnesdirektivet (94/36/EG), kommer dock Sverige att verka för ett gemenskapsförbud mot AZO-färgämnen.

23. LÄGRE MOMS PÅ EKOLOGISKT ODLAD MAT

Det som är miljömässigt riktigt och förenligt med en långsiktig hållbar utveckling ska vara billigt för konsumenten.

Ingen punkt skrevs in i 121-punktsprogrammet men i samband med budgetmotionen för år 2002 kom samarbetspartierna överens om att utreda möjligheten att helt slopa eller sänka moms på kravmärkta livsmedel. En utredning tillsattes därför på Miljöpartiets initiativ. Utredningen, (Ds 2002:51) kom fram till att sänkt moms på ekologiskt odlad mat ej var förenligt med EU:s regelverk. Den slutsatsen har vi kritiserat och under 2005 har vi genom Stefan Edmans utredning "Bilen, biffen, bostaden" (SOU 2005:51) fått stöd för vårt krav angående moms på kravmärkta livsmedel.

24. BRA MAT

Alla ska kunna garanteras tillgång till livsmedel av hög kvalitet, fria från tillförda giftsubstanser. Både Sveriges och EU:s jordbrukspolitik måste främja mat som är ekologisk, GMO-fri och närproducerad.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Fortsatta satsningar på ekologiskt jordbruk.
- Ökade resurser till statens livsmedelsverk.
- Vi vill ha ett förbud mot AZO-färgämnen i livsmedel.

Detta är de Gröna framgångarna:

Forskning om ekologiskt lantbruk har förstärkts och omfattar idag cirka 40 miljoner kronor per år. Satsningen har möjliggjort en basfinansiering till Stiftelsen Biodynamiska Forskningsstiftelsen i Järna och möjliggjort viktiga satsningar på ekologisk produktion inom Sveriges Lantbruksuniversitet. Ekostödet inom miljö- och landsbygdsprogrammet (LBU) utökades för år 2005, vilket har lett till att antalet ekobönder har ökat med hela 20 procent mellan år 2004 och 2005. Mellan 2007-2013 ökar Sverige och EU sina satsningar på LBU-programmet med 1 miljard tack vare Miljöpartiet. Det nya stödet under hela perioden uppgår till 35 miljarder kr.

Stödet omfattar insatser för miljön, exempelvis beteshagar och ekologiskt lantbruk, landsbygdsbefrämjande åtgärder och satsningar på förnybar energi.

Vi har också fått igenom en förlängning av insatserna för marknadsfrämjande åtgärder för ekologisk produktion, som annars skulle ha upphört år 2004. För att främja exporten av ekologiskt producerad mat tillförs 2,5 miljoner kronor årligen 2007 och 2008.

För att främja närproducerad mat har vi bidragit med att öka investeringsstödet för småskalig livsmedelsförädling. Miljöpartiet har också drivit igenom att nationella resurscentra bildats för småskalig livsmedelsförädling, som till exempel Eldrimner i Jämtland.

GMO-frågan har legat utanför vårt samarbete med regeringen, men vi har ändå drivit igenom en utredning som ska ta fram lagförslag rörande ansvarsfrågor kring förhållandet och samexistensen mellan genetiskt modifierade grödor, konventionellt odlade grödor och ekologiskt odlade grödor. Vi har också fått regeringen att ta ställning mot utsättning av genmodifierad fisk.

Livsmedelsverket har fått ett tillskott av medel, 7 miljoner kronor per år, som en allmän resursförstärkning.

Angående AZO – färgämnen, se punkt 22 ovan.

25. RÄDDA LIVET I HAVEN

EU-kommissionen stoppade det ensidiga svenska torskfiskestoppet våren 2003, trots att det inte på något sätt skulle påverka ett annat EU-land eller något företag i annat EU-land negativt.

Beslutet, som i praktiken innebar plundringsplikt, fick mycket uppmärksamhet i Sverige och uppmärksammades också i utlandet.

Något senare införde dock Kommissionen tillfälligt nödstopp för allt torskfiske i östra Östersjön.

För att stimulera debatten om fiskeripolitik i andra EU-länder beslutades om ett särskilt stöd till miljörelsens internationella arbete i fiskefrågor. Det har resulterat i inrättandet av ett internationellt fiskesekretariat.

Efter det stoppade fiskestoppet blev Sveriges ställningstagande i EU:s fiskeriförhandlingar en samarbetsfråga.

I de återkommande fiskeriförhandlingarna inom EU har Sverige sedan haft en mycket mer aktiv och kritisk profil. Ibland har man varit ensam om att motsätta sig beslut om högre uttag. Åtgärder har vidtagits för att förbättra den svenska fiskerikontrollen. Partierna har också enats om åtgärder för att stärka kust- och insjöfisket, vattenbruk och fritidsfiskets ställning. Fisket har forstätt vara en uppmärksam fråga högt på den mediala och politiska dagordningen. Sveriges och Kommissionens agerande har också gjort det möjligt för oss att lyfta frågan om Östersjötorsken i EU-parlamentet.

26. GRÖN SKATTEVÄXLING

Sänk skatten på arbete - både inkomstskatter och arbetsgivaravgifter - och höj skatten på energi, råvaror och miljöförstörande utsläpp, även för flyg och fartyg.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Tidigare överenskommelser mellan den socialdemokratiska regeringen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet som till exempel utrymmet för grön skatteväxling över en tioårsperiod ligger fast.
- Vi vill under mandatperioden genomföra en grön skatteväxling om 12 miljarder kronor. Vi vill 2003 genomföra en grön skatteväxling om 3 miljarder kronor.
- De nettointäkter som den gröna skatteväxlingen ger ska användas för skattesänkningar på arbete. De skattehöjningar som drabbar företagen ska finansiera skattesänkningar riktade mot företagen. De skattehöjningar som drabbar löntagarna ska finansiera skat-

tesänkningar riktade mot löntagarna. Sysselsättningseffekter och fördelningsaspekter måste särskilt beaktas.

Detta är de Gröna framgångarna:

Inom statens budget står energibeskattningen för den största andelen av punktbeskattningarna. Genom skatteväxlingen har vi ökat de miljörelaterade skatterna med cirka 17,3 miljarder kronor under åren 2001-2006.

Sänkta skatter (miljoner kr)		Höjda skatter	
Höjt grundavdrag	14020	Eldningsolja	3620
Skattereduktion	1360	Drivmedel	2270
Sänkt arbetsgivaravgift	2230	El	6740
		Avfall	1300
		Övrigt	3290
Summa	17610		17220

Tabell 1: Sammanfattning av skatteväxlingen 2001-2005

Samlade fördelningseffekter av skatteväxlingens tre första steg (2001-03) på totalt 8,3 miljarder kronor redovisades i budgetpropositionen 2004. De andra två målen för återföringen – fördelningen mellan företag och löntagare samt att åtgärderna ska stimulera sysselsättningen – har inte utvärderats. Utvärdering visar att påståenden om negativa fördelningseffekter med mera som framförts från vissa håll om den gröna skatteväxlingen (till exempel i en bilaga till långtidsutredningen våren 2003) saknar grund. Utvärderingen visar tvärtom på att det är främst låg- och medelinkomsttagare som har tjänat på växlingen. Utvärderingen visar också att skatteväxlingen har haft klara miljöeffekter. Fram till 2004 beräknades elanvändningen ha minskat med 1,5 procent till följd av skatteväxlingen och användningen av villaolja har minskat med drygt fem procent. Koldioxidutsläppen beräknas ha minskat med 400 000 ton.

Vissa förseningar i genomförandet av skatten på avfallsförbränning och flygresor kompenseras i huvudsak av att den planerade sänkningen av koldioxidskatten i den handlande sektorn av EU-skäl också försenats.

27. AVECKLA KÄRNKRAFTEN OCH STÄLL OM ENERGISYSTEMET

Vi vill avveckla kärnkraften med ekonomiska styrmedel och förbättra villkoren för den förnybara energin, bland annat genom att ställa krav på energibolagen att sälja mer förnybar energi. Barsebäck ska stängas omgående.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi är överens om att förnyelsebara energikällor måste prioriteras. Vindkraften ska få bättre förutsättningar. Resurser ska satsas på att göra solceller kommersiellt gångbara. Försöksverksamheten med solceller fortsätter. Investeringsstödet till solvärme ska fortsätta.

Detta är de Gröna framgångarna:

- Miljöpartiet har arbetat för en återställning av stödet till energiforskning. Stödet har ökat med 270 miljoner kronor för 2006 och 2007 och med 370 miljoner kronor årligen 2008.
- Från 2006 höjs effektskatten på kärnkraft inom ramen för den gröna skatteväxlingen. Skatten beräknas inbringa 1 miljard kronor per år.
- Anslaget för klimatinvesteringsprogram (KLIMP) höjs med 200 miljoner kronor år 2006.
- För att skynda på utbyggnaden av vindkraftverk kommer regelverket för tillståndsgivning att ses över och förenklingar att genomföras. Återbäringen av elskatt för havsbaserad

vindkraft förlängs till år 2026, vilket tillsammans med förlängningen av systemet med elcertifikat kommer att ge långsiktiga förutsättningar för utbyggnad.

- 30 miljoner årligen 2007 och 2008 till kommuner för stöd till vindkraftsplanering och andra åtgärder som främjar utbyggnaden inom kommunen.
- Ett vindkraftscentrum kommer att startas.
- Fastighetsskatten på vindkraftverk sänks från 0,5 till 0,2 % av taxeringsvärdet. Ett borttagande strider emot EU:s konkurrensregler och därför görs en sänkning istället.
- Pilotstöd för vindkraft har genomförts och förlängts till år 2013.
- Pengar till de kommunala energirådgivarna har permanentats.
- 1 juni 2000 infördes ett stöd för solvärmeanläggningar i hushåll. Detta är säkrat till och med 2007.
- 2004 infördes en ekonomisk stimulans för byte till energibesparande treglasfönster i befintlig bebyggelse samt till installation av pelletsbrännare vid nyproduktion. Stödet pågår till 2008. I samband därmed ses stödets utformning över.
- 10 miljoner kronor årligen avsattes från 2005 för produktion av förnybar energi inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet.
- En särskild skattestimulans införs för energibesparande åtgärder och förnybar energi i offentliga lokaler under tiden 1 januari 2005 till 30 december 2008. Stimulansen omfattar 30 procent av de totala kostnaderna för vissa specificerade åtgärder, för solceller 70 procent. Den totala ramen beräknas till 2 miljarder kronor, varav 150 miljoner kronor för solceller.
- Skattereduktion för konvertering från direktverkande el 2006-2010 ska genomföras. Ramen som är beslutad omfattar 300 miljoner årligen under perioden.
- Ett stöd för teknikutveckling och introduktion av storskalig vindkraft finns och har utökats för att år 2005 uppgå till 100 miljoner.
- Vi har drivit igenom att småskalig vattenkraft inte längre ska berättiga till elcertifikat från år 2010. Det kommer att betyda att hotet om att många småskaliga vattenkraftverk ska startas eller nybyggas har undanröjts.
- Regeringen gav 2005 ägardirektiv till Vattenfall med inriktning att företaget år 2010 ska producera ytterligare 5 TWh förnybar energi samt inta en ledande roll i omställningen till ökad energieffektivisering och förnybar energi.

28. MINSKA DE MILITÄRA UTGIFTERNA KRAFTIGT OCH AVECKLA VAPENEXPORTEN

Det militära försvaret är inte anpassat till dagens hotbild. Vi tar avstånd från våld som ett sätt att lösa konflikter. Vi vill påbörja övergången från ett militärt till civilt försvar. Vi kräver också ett omedelbart stopp för all vapenexport.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Inför nästa försvarsbeslut kommer ett av huvudalternativen i försvarsberedningens arbete vara en besparing på 6 miljarder kronor i försvaret.

Detta är de Gröna framgångarna:

Försvaret tar det slutliga steget bort från det gamla invasionsförsvaret till ett försvar inriktat på att kunna genomföra internationella insatser. Tidigare styrning av försvaret har bundit försvarets kostnader i mycket långa avtal som är svåra att bryta utan att det medför höga skadeståndsanspråk. Genom vårt inflytande har vi fått gehör för att korta kontrakten för materialbeställningar och att större projekt skall omprövas vid återkommande kontrollstationer ofta årligen. Detta minskar låsningarna i försvarets ekonomi, vilket på sikt möjliggör större besparingar, minskningar på materialbeställningarna och effektivisering när det gäller hur försvaret hanterar sin ekonomi.

De direkta besparingarna har i ett första steg uppgått till 600 miljoner kronor 2005, 1 500 miljoner kronor 2006 och 3 000 miljoner kronor 2007.

Försvarsbeslutet innebar att stora delar av det konventionella försvaret avvecklas. 15 förband läggs ner. Antalet värnpliktiga minskar till 8 000. Över 1 000 stridsfordon och stridsvagnar skrotas. Under 2005 har Miljöpartiet dessutom stoppat en statlig finansiering som istället får finansiering av Saab Neuron-planet. (Dock betalar staten ca 10% för rättigheterna till kunskapen). Vi har vidare stoppat beslut under mandatperioden om att inleda konstruktionsfasen av den nya u-båten A26. Vi har fått gehör för att miljöförstöring, AIDS, klimatförändringar, fattigdom och andra frågor ska rymmas inom det vidgade säkerhetspolitiska begreppet och att dessa är reella säkerhetspolitiska hot.

Förbud mot blyammunition införs på sikt, förbudsområdet utökas till att gälla även användning över vatten.

29. EN MER RÄTTVIS VÄRLDSEKONOMI

För att motverka den orättvisa världsordningen och den globala, kortsiktiga kapitalismen kräver vi att Sverige är pådrivande för att Världshandelsorganisationernas avtal underställs FN-konventioner om mänskliga rättigheter och miljöskydd, samt införandet av en internationell skatt på valutatransaktioner (en s k Tobinskatt).

Denna fråga har varit utanför 121-punktsuppgörelsen. Inte heller har uppgörelser med andra partier uppnåtts. Men riksdagsgruppen har drivit frågorna genom motioner

30. AVSKRIV TREDJE VÄRLDENS SKULDER OCH HÖJ BISTÅNDET

Sverige måste agera kraftfullt både här hemma och internationellt för höjt bistånd och skuldavskrivning. I ett första steg ska Sverige höja biståndet till 1 % av BNI.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Vi avser att genomföra en höjning av biståndet till 1 procent av BNI under mandatperioden, om det statsfinansiella läget så medger. Biståndet ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv.
- Vi är beredda att fortsatt diskutera skuldavskrivningar utifrån biståndsramen och de internationella avtal som finns. Målet är att minska fattiga länders skuldbörda.

Detta är de Gröna framgångarna:

Enprocentsmålet i biståndet uppnås från 2006. Det finns en gemensam linje om skuldavskrivningar, en linje som är gemensam för de nordiska och baltiska länderna mot Världsbanken. En särskild satsning inom biståndet görs på miljöområdet. Fram till 2008 höjs ramen för miljöbistånd med 1 miljard årligen.

31. STÄRK ARBETET MOT DISKRIMINERING OCH RASISM

Vi vill slå ihop de olika diskrimineringslagarna till en gemensam lag om mänskliga rättigheter. Vi vill införa ett nationellt anti-rasistiskt centrum och stödja lokala integrationscentra.

Motsvarande punkter som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

- Alla statliga myndigheter ska idag upprätta handlingsplaner för att motverka diskriminering och främja etnisk mångfald. Utbildningsinsatser ska genomföras så att detta kan bli ett verkningsfullt instrument. Alla statliga myndigheter ska vid offentlig upphandling ställa krav på att säljaren har vidtagit åtgärder för att motverka diskrimineringen.
- Antidiskrimineringsbyråer införs över hela landet.

- Inriktningen är att antidiskrimineringsklausuler ska krävas vid offentlig upphandling.

Detta är de Gröna framgångarna:

De 30 största myndigheterna ska ställa krav på antidiskrimineringsklausuler vid upphandling. Nämnden för offentlig upphandling (NOU) har tillsammans med diskrimineringsombudsmännen tagit fram anvisningar till hur klausulerna skall användas. NOU har dessutom fått i uppdrag att göra en utbildningsinsats så att kunskapen ökar hos de upphandlande statliga myndigheterna och att goda exempel sprids.

Anslaget till antidiskrimineringsbyråer har under mandatperioden höjts från 4 till 14 miljoner kronor. Detta möjliggör utökad verksamhet vid bland annat de 21 byråer som får statliga bidrag i landet. Bidraget till centrum för antirasistiskt arbete har höjts från 3 till 5,5 miljoner kronor årligen. Både Diskrimineringsombudsmannen (DO) och HomO har fått höjda anslag och ett särskilt uppdrag har getts till DO för en informationskampanj. Den 1 juli 2005 utvidgades förbudet mot könsdiskriminering. Det utvidgade förbudet gäller inom socialförsäkringssystemet, hos arbetsförmedlingarna, vid yrkespraktik, för medlemskap i fack-, arbetsgivar- och yrkesföreningar och vid handel med varor, tjänster och bostäder. Även skyddet för inhyrd och inlånad arbetskraft stärks.

En ny samlad lag utarbetas mot diskriminering enligt förslag från diskrimineringskommittén. Denna lag och tillsyn ska leda till ett förstärkt arbete mot alla former av diskriminering. En myndighet förbereds som bland annat ska ansvara för främjandearbetet när det gäller jämställdhet.

En rad utredningar har genomförts på vårt initiativ

- Strukturell diskriminering, oidentifiering av ansökningshandlingar på försök inom statliga myndigheter.
- Bättre introduktion för nyanlända invandrare med bland annat höjd kvalitet i svenskundervisningen.
- Anhöriginvandrare ska kunna få möjlighet till studiemedel redan efter ett år (mot idag två), förutsatt att vissa formella aspekter kan lösas.
- Initiativ kommer att tas för att få till stånd en etisk uppförandekod för allmännyttan.
- Villkoren för serveringstillstånd för restauranger ses över, bland annat med avseende på antidiskriminering.

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) får i uppdrag att kartlägga islamofobiska brott på liknande sätt som sker med andra typer av hatbrott.

Brå har också fått i uppdrag att kartlägga förekomster av strukturell diskriminering i rättsväsendet rörande etnicitet hos tilltalade.

Myndigheten för skolutveckling har fått i uppdrag att göra en översyn av läroböcker ur ett diskrimineringsperspektiv. En ny lag började gälla 1 april 2006 om diskriminering och kränkande behandling i skolan vilken ska stärka elevernas rättssäkerhet och öka skolhuvudmännens ansvar att arbeta både förebyggande och med åtgärder vid diskriminering.

1 miljon kr avsätts år 2007 och 2008 för att särskilt stödja brottsofferjourer för personer som på grund av sin sexuella läggning och/eller identitet drabbas av brott.

En förlängd särskild satsning görs för att invandrade akademiker ska kunna komplettera sina utbildningar. Tio miljoner kronor per år avsätts 2005-2006.

32. KÖN, MAKT OCH GENUS

Främja arbetet med att bryta det traditionella könsmaktsmönstret. Könsdiskriminering även utanför arbetslivet och i högre utbildning ska förbjudas.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill främja arbetet med att bryta det traditionella könsmaktsmönstret. Könsdiskriminering kan aldrig tolereras. Jämställdhetspolitiken ska utvecklas i en feministisk riktning.

Detta är de Gröna framgångarna:

En handlingsplan "Jämt och ständigt" har utarbetats. Handlingsplanen innehåller en integrering av jämställdheten inom regeringskansliet och en analys av jämställdhetsaspekterna ska genomföras för varje politikområde. Dessutom ska jämställdhetsaspekterna stärkas i budgetprocessen, jämställdhetsanalyser görs i utredningsbetänkanden, representationen ses över i statliga styrelser och kommittéer. Fem fokusområden har fastställts och ska särskilt lyftas:

- representation; jämn fördelning av makt och inflytande
- lika lön för likvärdigt arbete,
- mäns våld mot kvinnor, prostitution och handel med människor för sexuella ändamål,
- män och jämställdhet samt
- sexualiseringen av det offentliga rummet.

En fyraårig satsning görs i en handlingsplan mot prostitution och handel med människor för sexuella ändamål. 10 miljoner kronor årligen anslås från 2007 utöver existerande resurser.

Stöd till kvinno- och mansjourer infördes år 2004 med nio miljoner kronor årligen och till Rikskvinnocentrum med åtta miljoner kronor. För att ytterligare stärka kvinnojourernas arbete höjs statsbidragen till jourerna med 81,5 miljoner kronor år 2006. Därefter ökar statsbidraget till 100 miljoner kronor årligen. En del av dessa medel ska gå till riksorganisationer som organiserar ideella kvinno- och tjejjourer. Kommunerna förutsätts tillskjuta lika mycket.

Arbetet för kvinnors rättigheter mot mäns våld mot kvinnor stärks också genom att Rikskvinnocentrum ombildas till ett nationellt kunskapscentrum 1 januari 2006 och genom ett ökat stöd till kvinnoorganisationers centrala verksamhet. Totalt tillförs 35 miljoner kronor årligen. För att förebygga mäns våld mot kvinnor ska program för våldsutövande män utvärderas och spridas. Organisationsstödet till kvinnors organisering görs om och anslaget har under mandatperioden ökat från cirka 3 miljoner årligen till 25,5 miljoner kronor år 2006.

Försäkringskassan har fått i uppdrag att integrera könsperspektivet vid tillämpningen av socialförsäkringen i hälsoarbetet och att samordna insatser för att minska kvinnors ohälsa.

Nya mål för jämställdhetspolitiken är antagna. Krav kommer utarbetas för att få jämställdhetsperspektiv även för statsbidrag till organisationer.

Se även punkt 7.

33. SÄNKT RÖSTRÄTTSÅLDER

Vi vill sänka rösträttsåldern och valbarhetsåldern till 16 år.

Denna punkt har varit helt utanför 121-punktsprogrammet. Miljöpartiet har skrivit motioner angående sänkt rösträttsålder.

34. LOKALA BESLUTANDE FOLKOMRÖSTNINGAR

Fler folkomröstningar ökar medborgarnas möjligheter att påverka och stärker demokratin.

Vågmästaruppgörelse med de borgerliga partierna om att lokala folkiniciativ ska kunna tvinga fram kommunala folkomröstningar. Efter riksdagsbeslutet fanns en arbetsgrupp mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som skulle hantera frågan. Frågan har hänvisats till särskild utredning.

35. MER MAKT TILL KOMMUNERNA

Vi vill att det kommunala självstyret inte beskärs mera. Vi vill verka för mer resurser till kommuner, så att de kan ta ansvar för skolan och omsorgen.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi tänker utveckla, inte avveckla skatteutjämningen.

Detta är de Gröna framgångarna:

Nytt skatteutjämningsystem införs från 2005. Extra pengar har tillförts kommunerna under varje år. Kommunsektorns ekonomi har förstärkts i olika omgångar med fem miljarder kronor 2004 och drygt tio miljarder kronor 2006 främst genom tillfälligt sysselsättningsstöd och höjda generella statsbidrag.

Miljöpartiet har drivit i förhandlingarna, och delvis fått gehör för, att statens detaljstyrning av kommunerna ska minska och att stödet till kommunerna så långt möjligt ska utgå i form av generella statsbidrag.

36. STOPPA GRUNDLAGSÄNDRINGEN OM EU!

Vi säger nej till den föreslagna grundlagsändring som innebär att regeringen får lämna över makt till EU utan föregående beslut i Sveriges Riksdag.

Denna fråga har varit helt utanför 121-punktsprogrammet. Kort efter valet 2002, 20 november 2002, beslutades om den vilande grundlagsändringen i betänkandet KU6 . Ändring i regeringsformen – samarbete i EU med mera.

Under mandatperioden har frågan om EU:s konstitution blivit aktuell. Riksdagsgruppen lade en mycket omfattande motion med våra förslag på vad regeringen skulle driva i förhandlingarna, motion 2003/04:K13 Europeiska konventet om EU:s framtid. Därefter har också riksdagsgruppen och partistyrelsen mycket framgångsrikt drivit frågan om en folkomröstning. På vårt initiativ har en av de största namninsamlingarna i svensk historia kunnat genomföras. Över 130 000 namnunderskrifter har överlämnats till regeringen med krav på folkomröstning.

37. NEJ TILL EMU-ANSLUTNING

Ja till kronan! Nej till euron! EMU är ett riskprojekt. Demokratin, välfärden och jobben klarar vi bättre om vi står fria från EMU.

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill att frågorna kring folkomröstningen om EMU ska lösas i bred enighet. Vi vill att det ska vara två tydliga alternativ. Resurserna för ja- och nejsidan ska fördelas rättvist. Det ska finnas gott om tid för kampanjorganisationernas förberedelser, folkbildning och diskussioner mellan utlysningen av omröstningen och genomförandet.

Detta är de Gröna framgångarna:

Folkomröstningen är genomförd. Trots ett massivt motstånd från etablerade krafter blev resultatet helt i enlighet med Miljöpartiets valmanifest, det vill säga ett nej till svenskt medlemskap i EMU.

38. SVERIGE UT UR EU!

Värna om demokratin och alliansfriheten. Satsa på internationellt samarbete istället för superstatsprojekt.

Denna fråga har varit helt utanför 121-punktsuppgörelsen. Riksdagsgruppen har lagt en motion om folkomröstning om utträde ur EU men har inte fått en majoritet i riksdagen för detta krav.

B. GRÖNA FRAMGÅNGAR SOM INTE ÅTERFINNS I VALMANIFESTET

Under en mandatperiod finns det givetvis utrymme för att även driva frågor utanför valmanifestet. Frågor som vi kan ha drivit själva utifrån gamla uppgörelser och partiprogram. Eller frågor som väcks av andra eller av den aktuella debatten. Nedan listas några av de övriga prioriterade frågorna där vi fått en majoritet för vårt förslag. I de fall som de ingår i 121-punktsuppgörelsen listas även den punkten överst.

1. MILJÖANSLAG

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill fortsätta öka insatserna för bevarandet av den biologiska mångfalden.

Detta är de Gröna framgångarna:

Miljöanslagen har ökat kraftigt under mandatperioden. Den största delen av ökningen avser biologisk mångfald. Nedan visas ett diagram över hur anslagen till biologisk mångfald har utvecklats sedan Miljöpartiet började samarbeta med regeringen.

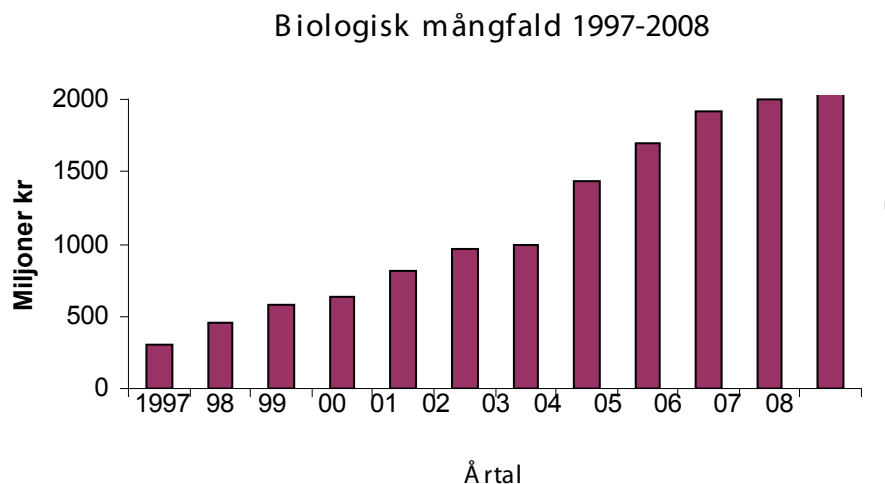

Diagram 1

Här visas Anslagsutvecklingen för Biologisk Mångfald från 1997 (304 miljoner kronor) till och med 2008 (2037 miljoner kronor). Under anslaget finansieras reservatsbildning, kalkning, vattenadministration med flera miljö-satsningar.

Skogsskydd

Satsningarna på skogsskydd har främst koncentrerats till markinköp för bevarande av värdefulla naturområden. Inköpen har under åren 1999-2004 betytt att vi kunnat skydda 90 000 hektar naturvärdefull skog från avverkning. Ett projekt med "Kontinuitetsskogar" har initierats av Skogsstyrelsen för utveckling av alternativa skogsbruksmetoder där den skogliga kontinuiteten bibehålls. Genom särskilda medel avsatta till en inventering av nyckelbiotoper har kunskapen om värdekärnor i våra skogar kunnat göras mer komplett. Inventeringen utgör en viktig grund för de fortsatta möjligheterna att bevara biologisk mångfald i skogen.

Marina reservat och forskning

Genom Miljöpartiets försorg har två nya marina reservat bildats. Ytterligare tre ska tas beslut om under mandatperioden. Vi har även avsatt pengar till marin forskning vilket har varit ett eftersatt område.

Sanering av mark och vatten

Ett särskilt anslag för inventering och sanering av mark och vatten återinfördes i budgetpropositionen 1998 och tillfördes 170 miljoner kronor under efterföljande treårsperiod. Anslaget har sedan höjts successivt och uppgår i budgetproposition 2005 till 544 miljoner kronor. Behovet att sanera förorenade mark- och vattenområden är alltfjämt stort och anslaget måste därför prioriteras även i fortsättningen.

Svenska artprojektet, Nationalnyckeln och satsningar på taxonomi

Det världsunika projektet Nationalnyckeln, en naturens nationalencyklopedi, sjösattes under 2005. Under tjugo år ska Sveriges natur med alla dess flercelliga organismer kartläggas, inventeras och beskrivas. Inget annat land har tidigare gjort detta. Ett verk som ska lägga grunden för vår kunskap om de biologiska systemen och som kommer att öka kunskapen och intresset för biologisk mångfald. Dessutom har ökade resurser avsatts till viktiga biologiska samlingar samt till inventeringar av dåligt kända organismgrupper och taxonomisk forskning.

Nationellt forum för hållbar utveckling

Vi har säkrat en fortsatt verksamhet av Institutet för ekologisk hållbarhet (IEH) under det nya namnet, Nationellt forum för hållbar utveckling. Myndigheten har regeringens uppdrag att rapportera miljöeffekter, goda exempel, forskningsrön och att öka samverkan mellan offentlig sektor, forskning och företag.

Vatten och Väder

För att de tillsatta vattenmyndigheterna ska få tillräckliga verktyg har vi stärkt möjligheterna för att systemen med miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram ska bli mer verkningsfulla. Vattenadministration får 50 miljoner kronor årligen, SMHI får 40 miljoner kronor årligen för deltagande i den europeiska vädersatelliten EUMETSAT.

Kemikaliesekretariatet

Det internationella kemikaliesekretariatet i Göteborg får förstärkta resurser med 0,5 miljoner kronor 2006, 1,5 miljoner kronor 2007 och 2 miljoner kronor årligen från och med 2008.

Miljöorganisationernas talerätt stärks genom att Åhuskonventionen har skrivits in i Miljöbalkslagsutredningen och är föreslås föras in även inom ramen för Plan och Bygglagen under 2008.

Kalkning

Vi har utökat medlen till kalkning och möjliggjort en inledning av utvecklingsfasen av program för skogsmarkskalkning för ett effektivare arbete mot försurningen.

Kretslopps- och avfallsfrågor

Förslag har lagts om förenklad och förbättrad sopsortering och materialåtervinning. Kraven på förbränning av avfall har skärpts och kraven på insamlingsystemen ska skärpas så att alla konsumenter ska omfattas av en god servicenivå. Det ska vara lätt att lämna sitt avfall till återvinning. Naturvårdsverket ska följa upp hur avfallshanteringen fungerar. Naturvårdsverket ges i uppdrag att utreda hur stora fraktioner, som idag inte materialåtervinns, som ska kunna ingå i producentansvaret samt hur ytterligare insamling efter materialslag kan utformas. Allt för att systemet ska vara bekvämt och lätt att förstå för konsumenterna. Plan- och bygglagsutredningen har utrett kraven på fastighetsägare att se till att det finns en fastighetsnära källsortering.

Avfallsförbränningskatt införs från sommaren 2006. Energiskatt tas ut med 150 kr per ton fossilt kol och koldioxidskatt med 3 374 kronor per ton fossilt kol.

Nya miljöåklagare

5 miljoner kronor årligen öronmärks för ökade satsningar på miljöbrottsbekämpning.

2. SATSNING PÅ FATTIGA OCH UTSATTA BARN

Motsvarande punkt som inarbetades i 121-punktsprogrammet:

Vi vill under mandatperioden förbättra situationen för de barn som lever i fattigdom i Sverige. Det kan handla om underhållsbidrag, bostadsbidrag, fria läkemedel till barn och ungdomar med mera.

Detta är de Gröna framgångarna:

Barnmiljarden, som gäller från och med 2006, innehåller tre delar:

1. En höjning av underhållsstödet med 100 kronor per månad. Samtidigt skyddas de mest utsatta betalande föräldrarna genom att höja gränsen för det belopp man får behålla för sin egen försörjning innan man börjar betala. Underhållsstödet är ett bra sätt att stödja ensamstående föräldrar där majoriteten är kvinnor.
2. Bostadsbidraget förbättras. Bidraget för hemmavarande barn höjs. Dessutom införs ett umgängesbidrag till dem med barn tidvis boende hos sig. Höjningen av bidraget för hemmavarande barn innebär att en ensamstående förälder med tre barn som bor i en trea på 80 kvm med en bostadskostnad på 5 500 kr/månad och en inkomst under 117 000 kr/år får 150 kronor mer i månaden.
3. Nytt barntillägg för studerande. Inom ramen för studiestödsystemet införs ett tilläggsbidrag som ger närmare 800 kronor mer i månaden för en studerande med två barn. Detta underlättar dessutom för fler att kunna studera, vilket förbättrar möjligheterna att sedan få ett jobb.
4. De satsningar som görs på hemlösa och på att fler asylsökande ska få stanna har gjorts med särskild vikt på barnfamiljernas situation.

3. ENERGIFRÅGOR

Ägardirektiv till Vattenfall

Under våren 2005 drev Miljöpartiet igenom ett tydligare ägardirektiv till Vattenfall om bolagets roll i den ekologiska omställningen av energisystemet. Bland annat preciseras att bolaget ska stå för hälften, det vill säga med minst 5 TWh av ny bio-, vind- och solenergi i Sverige fram till år 2010. Nu förs detta vidare genom att samarbetspartiernas statliga bolagsgrupp får i uppdrag att diskutera hur alla statliga företag mer aktivt ska kunna bidra till ekologiskt anpassad produktion och produkter.

Handel med utsläppsrätter

Miljöpartiet har verkat för att hålla nere tilldelningen av utsläppsrätter för koldioxid för den första handelsperioden 2005-2007. Genom en kompromiss begränsades tilldelningen till energisektorn till 80 procent av deras utsläpp under åren 1998-2001, medan basindustrin får 100 procent av sina historiska utsläpp och en extrapott för dem som tänker expandera eller bygga nytt. Kompromissen blev acceptabel för vår del, framför allt vad gäller energisektorns utsläpp. Vi har också fått igenom att tilldelningen efter 2008 inte skall öka jämfört med nuvarande handelsperiod trots höjd ekonomisk aktivitet och ökad industriproduktion.

Bioenergiproduktion inom jordbruket

20 miljoner kr avsätts som projektstöd till bioenergi på gårdsnivå under 2006. Bioenergiproduktion är en prioriterad fråga även inom det nya Landsbygdsutvecklingsanslaget (LBU) som pågår mellan 2007-2013.

4. GRÖNA JOBB

Motsvarande punkt inom ramen för 121-punktsprogrammet:

Produkter och tjänster inom miljötekniksektorn är en av världens framtidsmarknader. Vi vill därför inrätta ett nationellt centrum för miljödriven affärsutveckling och miljöteknikexport

som ska arbeta för att stimulera utveckling, öka synligheten och exporten av svenska produkter, systemkunnande och tjänster.

Detta är de Gröna framgångarna:

Centrum för miljödriven näringslivsutveckling

Miljöpartiet har fått igenom en satsning om 10 miljoner kronor på ett Nationellt centrum för miljödriven näringslivsutveckling. Miljöpartiets riksdagsledamot Claes Roxbergh har utrett organisationen. Swentec, som blev namnet på den nya organisationen, invigdes i Göteborg under våren 2005. Hans Leghammar, tidigare riksdagsledamot för Miljöpartiet, deltar i styrelsearbetet.

Gröna jobb inom naturvården och fiskesektorn

Inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna omfördelas resurser så att antalet gröna jobb på Naturvårdsverket och Fiskeriverket kommer att öka.

Gröna jobb inom landsbygdssektorn skapas också genom de nya satsningarna om totalt 1 miljard årligen på landsbygdsutveckling.

5. UTBILDNING OCH FORSKNING

Ny gymnasierreform

En ny gymnasierreform bygger vidare på och utvecklar dagens gymnasiestruktur för att förbättra kvaliteten i gymnasiet. En ny lärlingsutbildning föreslås samt en kvalitetsförstärkning på det individuella programmet. Det införs en möjlighet för alla elever att söka sig till vilken gymnasieskola de vill, så kallat frisök. Från Miljöpartiet sade vi nej till ett förslag från regeringen om att försämra valfriheten och mångfalden av olika inriktningar. Vi fick gehör för att inte göra en mer genomgripande reform utan ha kvar dagens struktur.

Forskningssatsningar

Miljöpartiet har genom arbetet med forskningspropositionen fått igenom särskilt stora satsningar på hållbar utveckling, som blev ett av tre prioriterade områden för hela propositionen. Forskningen på hållbar utveckling omfattar totalt 630 miljoner kronor under åren 2005-2008. Viktiga områden i denna satsning är bland annat hållbar utveckling i den gröna sektorn, klimatforskning och forskning till stöd för att nå miljökvalitetsmålen. Andra gröna satsningar är satsningar på miljöteknikforskning och forskning som involverar småföretag. Dessutom fick vi igenom särskilda satsningar på barnforskning samt forskning inom alternativ/komplementär medicin och elektromagnetiska fält.

6. KULTUROMRÅDET

Bokmomsen

Är egentligen en vinst från förra mandatperioden. Men flera utvärderingar har gjorts av effekterna av bokmomsen (bokmomskommissionen). Under 2002 drev vi igenom en sänkning av momsens för böcker och tidskrifter från 25 procent till 6 procent. Syftet var att få till en sänkning av priset för att stimulera bokförsäljningen och läsandet. Undersökningarna visar att sänkningen slagit igenom fullt ut på böcker, medan utfallet för facklitteraturen och tidskrifterna är något sämre.

Teateralliansen

En gemensam arbetsgrupp ska tillsättas för att bereda frågan om pris- och löneomräkning av anslagen till Teateralliansen och de fria grupperna. Stödet har utökats med fem miljoner kronor årligen från 2006. Dessutom avsätts fyra miljoner årligen för en dansallians.

Attjemuseet

Statens kulturråd ska utreda frågan om att göra Attje-museet till ett ansvarsmuseum.

7. FRIVILLIGORGANISATIONER SOM FÅTT STÄRKT STÖD

Miljöorganisationerna

Miljöorganisationerna får ökade bidrag med 5 miljoner kronor per år genom en omfördelning av medel inom Naturvårdsverket. En utredning ska behandla frågan om frivilligorganisationernas möjlighet att komma ifråga för medel ur kärnavfallsfonden. Även andra statliga myndigheter ger bidrag till miljöorganisationer. Dessutom har vi öppnat upp sekretessen kring miljöinformation i väglagen, luftfartslagen, minerallagen och miljöbalken och vi har utökat miljöorganisationers talerätt. Detta ger miljöorganisationerna större möjlighet att få insyn i ärenden och större möjlighet att överklaga desamma.

Friluftorganisationer

Vi har under mandatperioden ökat medlen till friluftorganisationer från 10 till 35 miljoner kronor årligen.

Folkrörelserådet

Folkrörelserådet är en ideell förening med 52 organisationer och folkrörelser som medlemmar och samlar upp till 4000 utvecklingsgrupper i hela landet. Rådet fick från 2005 en förstärkning på fyra miljoner kronor årligen.

Föreningen Rättvisemärkt

Har fått ett årligt bidrag på 1,6 miljoner kronor för att verka för en ökad försäljning av rättvisemärkta produkter, som kan generera ökade inkomster till fattiga producenter i Syd. Under perioden 2006-2008 avsätts dessutom 15 miljoner kronor av biståndsanslaget för en informationsinsats om rättvisemärkning.

8. SATSNING PÅ TRAFIK

Stor satsning på trafiksäkerhet. Den viktigaste åtgärden är att bygga ut systemet med automatisk trafiksäkerhetskontroll med kamera (ATK), så kallade fartkamera, kraftigt. Fartkameror har visat sig vara det effektivaste sättet att minska hastigheten på särskilt olycksdrabbade avsnitt. Genom den sänkta hastigheten har dödligheten minskat på vägarna. Fram till år 2010 ska minst 700 kameror sättas upp. Ytterligare 25 miljoner kronor årligen tillförs 2007 och 2008 för ändamålet. Även polisens hastighetskontroller och kontroller av trafiknykterhet ska intensifieras.

Alkolås ska införas i samtliga lok snarast, dock senast 2012. Även järnvägen måste ta sitt trafiksäkerhetsansvar. Alkolås är ett sätt att garantera att lokförarna är nyktra när de kör våra tåg.

Ett obligatoriskt system för körkort till sjöss och ett båtregister för fritidsbåtar ska införas snarast. På så sätt höjs trafiksäkerheten till sjöss och fartsyndare och sjöfyllerister kan lättare fällas.

Den nationella cykelstrategin revideras och skärps. Målet att cykeltrafiken ska öka som andel av alla transporter kvarstår. Vägverket ges i uppdrag att skärpa sin cykelstrategi så att målet nås.

Obligatorisk miljörelaterad hamnavgift införs för hamnar som prioriteras inom statliga hamnstrategin för att undvika miljödumpling mellan hamnarna. På så sätt gynnas fartyg som är rena och energieffektiva medan smutsiga fartyg får högre avgifter.

Sverige ska ta initiativ till en gemensam europeisk teknikupphandling av bilar med låga koldioxidutsläpp. Genom en sådan trafikupphandling kan helt ny teknik för extremt effektiva bilar komma fram. Tidigare teknikupphandlingar av bland annat fordon har gett mycket positiva resultat.

Bilhandlare måste sätta upp tydliga skyltar i sina butiker som visar hur stora koldioxidutsläppen är från samtliga bilar som säljs, enligt samma regler som gäller för vitvaror i Sverige. Ett liknande system har nyligen införts i England.

Reseavdragen för arbetsresor ska på sikt göras trafikslagsoberoende och baseras istället enbart på sträcka. En utredning tar fram förslag på hur ett sådant system kan utformas. Avståndsbaseade avdrag gynnar kollektivtrafik och cykel istället för bilpendling som dagens system.

9. JORD- OCH SKOGSBRUK

Odlingslandskapet

Då det gäller odlingslandskapet har vi nått stora framgångar. I överenskommelsen om den nya jordbrukspolitiken, som gäller från 2005, har vi utökat insatserna för betesmarkerna. Dels har grund- och tilläggsersättningen för betesmark inom miljö- och landsbygdsprogrammet höjts, dels har en basersättning för hävd av betesmark införts inom ramen för den generella jordbrukspolitiken. Betesmarksersättningen har därigenom i praktiken fördubblats. Tilläggsersättningen, som utgår till särskilt värdefulla betesmarker, har höjts från 2 400 kronor/ha till 3 400 kronor/ha. Ersättningen för hävd av slåttermarker har mer än fördubblats, från 3 000 kronor/ha till 6 500 kronor/ha.

Rovdjuren

För att minska risken för konflikt mellan rovdjur och lantbruk med betesdjur har vi ökat ersättningen för viltskador så att det även kan gå till rovdjursavvisande stängsel. Totalt höjdes anslaget med 4,5 miljoner kr från 2005. Även rennäringen har fått ökade anslag.

I ett särskilt vargpaket genomförs flera åtgärder för att öka förståelsen för rovdjurspolitiken. Länsstyrelserna får förstärkta resurser för sitt arbete inom rovdjursförvaltningen. I Dalarna och Värmland får länsstyrelserna också i uppdrag att bilda rovdjursakutgrupper, som bör rycka ut snabbt vid rovdjursangrepp eller oro i samband med förekomst av rovdjur. Därutöver genomförs en landsövergripande satsning på information, kunskapsuppbyggnad och attityduppföljning. Någon utökad rätt att döda rovdjuren björn, varg, järv eller lo genomförs inte under mandatperioden.

Åtgärder i samband med stormen Gudrun

I samband med stormen som drabbade Småland, Västsverige och Skåne vintern 2005 har Miljöpartiet medverkat och drivit på särskilt för ett direktstöd till skogsägarna på 50 kronor per kubikmeter för uttaget virke ur stormfälld skog. Detta stöd ges i form av en skatterabatt som beräknas kosta cirka två miljarder kronor. Andra bidrag som ges är stöd för extra dieselkostnader och stöd till lagring av virke och till körskador på skogsbilvägar och skogsmark. Dock blev slutöverenskommelsen inte helt enligt våra önskemål eftersom även bidrag till granplanteringar gavs.

10. MOBILTELEFONI

Under mandatperioden har frågan om elektromagnetiska fält och mobiltelefoni prioriterats på olika sätt. Genom forskningspropositionen har medel avsatts till forskning på elektromagnetiska fält. Miljöpartiet har själva tagit fram en hemsida med strålningsdata på samtliga mobiltelefoner. En överenskommelse finns om att undersöka möjligheterna för staten att enbart köpa lågstrålande telefoner. Post- och Telestyrelsen ska offentliggöra sitt register över basstationer för mobiltelefoni och 3G.

11. FOLKHÄLSOFRÅGOR

Under mandatperioden har Sverige fått mål för folkhälsan som ska genomsyra all politik på alla nivåer.

Rökfritt har införts på restauranger och tobaksfrågorna har lyfts genom särskilda medel för tobaksprogram. 2006 höjs skatten på lågpriscigarettor som är en vanlig inkörsport för ungdomar som börjar röka.

Miljöpartiet har också inom ramen för varje budgetförhandling stoppat spritskattesänkningar. Istället har vi fått gehör för att höja skatten på alkohol och använda dessa intäkter för alkoholförebyggande arbete.

Särskilda pengar till HIV-förebyggande arbete i storstäder har tillkommit tack vare oss.

12. FÖRSTÄRKT FOLKBILDNING

Folkbildningen tillförs 400 miljoner kronor från och med 2007. En förstärkning med ytterligare omkring 100 miljoner kronor kan senare bli aktuell i samband med eventuell överflyttning av viss verksamhet till annat ansvarsområde

C. VÅGMÄSTARVOTERINGAR

Efter valet 2002 blev Miljöpartiet så kallad vågmästare mellan blocken i riksdagen. Det innebär att vi med en rösts övervikt är större än Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tillsammans när vi går ihop med de borgerliga partierna i olika frågor. Vi har ett samarbete med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i vårt gemensamma 121-punktsprogram samt i alla budgetfrågor. I övriga frågor kan vi emellertid göra upp med de borgerliga partierna, en möjlighet som vi har använt oss av vid ett flertal tillfällen under denna mandatperiod. Vi har också några gånger gått ihop med de borgerliga partierna och Vänsterpartiet för att rösta ner Socialdemokraterna.

Här följer några exempel på frågor där vi gjort upp med de fyra borgerliga partierna:

December 2002: Näringsutskottet – Förenklade regler för småföretagen

Ett kvantitativt mål, 10 procent, sätts upp över hur mycket kostnaderna ska minska för småföretagen. Hela regelverket ska gås igenom under mandatperioden och Sverige ska ta hjälp av OECD, som utför oberoende granskningar av olika länders regelförenklingar. Kostnaden för administrativa regler beräknas för småföretag med upp till 19 anställda uppgå till 30 000 kronor per anställd och år, jämfört med 6 000 kronor per anställd och år för företag med över 50 anställda.

15 maj 2003: Arbetsmarknadsutskottet – Behåll tvåundantaget i LAS

Under förra mandatperioden drev Miljöpartiet igenom särskilda turordningsregler i lagen om anställningsskydd (LAS) för mindre företag tillsammans med de fyra borgerliga partierna. Under mandatperioden har vi varje år gjort upp med de borgerliga partierna för att behålla undantagen för två anställda i turordningsreglerna för företag med färre än 10 anställda. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har varje år försökt upphäva dessa undantag. Uppgörelser med de borgerliga har därför skett i samma fråga också den 13 maj 2004 och den 28 april 2005.

11 april 2003: Socialförsäkringsutskottet – Arbetskraftsinvandring

Miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna drev igenom att en parlamentarisk utredning ska tillsättas som ska se över regelverket för arbetskraftsinvandring med syfte att ta fram regler som gör det möjligt att vidga arbetskraftsinvandringen från länder utanför EU/ESS-området. I uppdraget ingick att se över hur socialförsäkringar, sociala förmåner och arbetsrätt ska utformas. Vidare angavs att lön, försäkringskydd och övriga anställningsvillkor inte får vara sämre än de som gäller för svenska arbetstagare.

29 oktober 2003: Miljö- och jordbruksutskottet – Valfrågor

Regeringen fick i uppdrag att skyndsamt redovisa den politik som de senaste 10 åren har förts i valfrågor och lägga fram förslag om hur den framtida politiken ska utformas och organiseras.

13 november 2003: Konstitutionsutskottet – Indelning av län och landsting ska fattas av riksdagen

Tidigare har beslut om detta fattats av regeringen ensamt. Resultatet av denna ändring innebär att riksdagen kan rösta för att Heby kommun, efter många års kamp, ska tillhöra Uppsala län istället för Västmanlands län.

25 mars 2004 – Konstitutionsutskottet – Statliga tjänster

Regeringen får i uppdrag att utreda frågan om tillsättningen av högre statliga tjänster och återkomma till riksdagen med förslag till åtgärder som ökar öppenheten vid tjänstetillfällen.

15 april 2004: Arbetsmarknadsutskottet - Småföretagares rätt till a-kassa

Regeringen får i uppdrag att tillsätta en parlamentarisk utredning om företagares ekonomiska situation vid arbetslöshet. Utredningen ska bland annat undersöka möjligheterna för företagare att vara deltidsarbetslösa.

29 april 2004: Kulturutskottet – Översyn av verksamhetsbidrag

Regeringen får i uppdrag att se över relationen mellan verksamhetsbidrag och projektbidrag till de fria grupperna.

5 maj 2004: Miljö- och jordbruksutskottet – Sammanhållen hästpolitik

Regeringen bör återkomma till riksdagen så snabbt som möjligt med konkreta förslag om ny hästpolitik.

17 juni 2004 : Konstitutionsutskottet – Internet i demokratins tjänst

Regeringen får i uppdrag att utreda Internets användning i demokratiska beslutsprocesser och om det finns möjliga rättsliga eller tekniska hinder för detta.

9 december 2004: Socialförsäkringsutskottet – Parlamentarisk socialförsäkringsutredning

Den beslutade utredningen av socialförsäkringarna, som regeringen bestämt ska ledas av Anna Hedborg och som efter 1 november 2006 ska göras till en parlamentarisk utredning, ändras så att det blir en parlamentarisk utredning redan från början.

18 mars 2004: Lagutskottet - Konsumenträtt vid offentlig verksamhet stärks

Medborgarna ska få en starkare ställning som brukare av offentliga tjänster. Den tidigare starka och tydliga gränsdragningen mellan privat och offentlig verksamhet håller på att suddas ut. Konsumentlagstiftningen ska kunna tillämpas även på offentliga tjänster. Det skulle innebära att enskilda personer kan gå till domstol om de anser sig vara felbehandlade.

18 mars 2004: Lagutskottet - Resegaranti

En utredning ska tillsättas om att se över resegarantin vilket betyder att till exempel charterturister ska skyddas om de blir strandsatta genom att en fond upprättas speciellt för små reseföretag.

28 april 2004: Socialförsäkringsutskottet – Stopp för övergångsregler för de nya EU-länderna

Regeringen lade fram förslag på särskilda regler för den fria rörligheten för människor från de tio nya länder som skulle ansluta sig till EU 1 maj 2004. En majoritet av Miljöpartiet, Vänsterpartiet och de fyra borgerliga partierna stoppade detta i slutvoteringen så att det inte blir några övergångsregler alls.

23 mars 2005: Lagutskottet – Skydd för företagshemligheter

Lagen om skydd för företagshemligheter innehåller brister i flera avseenden, inte minst är den svårtillämpad för mindre företag, och det finns därför ett behov av en översyn av lagstiftningen.

23 mars 2005: Lagutskottet – Avtalsvillkor mellan näringsidkare

Konsumenter är, i egenskap av part i avtalsförhållanden, i många avseenden skyddade genom lagstiftningen. Motsvarande skydd finns dock inte när det gäller avtal mellan företagare, där en småföretagare helt klart kan vara i underläge gentemot ett storföretag. Regeringen uppdras därför att tillsätta en utredning med uppgift att lägga fram förslag till åtgärder för att öka möjligheterna att jämka oskäligen avtal mellan näringsidkare.

23 mars 2005: Lagutskottet – Ändring i namnlagen

Uppdrag till regeringen om att se över namnlagen. Den nuvarande namnlagen från 1982 innehåller en rad olika inskränkningar i rätten att ändra och byta personnamn. Detta borde göras enklare eftersom namnet är en stor del av en persons identitet.

20 april 2005: Utbildningsutskottet – Fristående skolor: Sista datum för besked om etableringstillstånd

Handlar om en uppgörelse där vi och de fyra borgerliga partierna anser att det ska finnas ett sista datum för när fristående skolor bör få sina besked om de får starta friskola för att i god tid kunna förbereda sin start till nästa hösttermin om de får tillstånd.

21 april 2005: Försvarsutskottet – Nationellt stöd och ersättningar vid naturkatastrofer

Med anledning av stormen Gudrun lyftes frågan om en utredning av möjligheten till ekonomisk kompensation för de enorma ekonomiska förluster som uppkommer vid en naturkatastrof. Även om försäkringar är ett individuellt ansvar måste frågan väckas mot vilka händelser man skall kräva att enskilda försäkrar sig.

2 juni 2005: Konstitutionsutskottet – Kritik av regeringen för EU:s vapenembargo mot Kina

Kritik av statsminister Göran Persson och utrikesminister Laila Freivalds för att de enligt Miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna inte "med kraft" drivit den i EU-nämnden fastlagda svenska linjen när det gäller EU:s vapenembargo mot Kina.

2 juni 2005: Konstitutionsutskottet – Kritik av regeringen för att inte ha samrått tillräckligt med EU-nämnden

Gällde frågan om att regeringen inte tillräckligt samrått med EU-nämnden inför att EU skulle utse en ny ordförande i EU-kommissionen sommaren 2004.

2 juni 2005: Konstitutionsutskottet – Kritik av skolminister Ibrahim Baylan för ministerstyre

Gällde den numera välkända rapporten från Skolverket om friskolors effektivitet och positiva påverkan på kommunala skolor. Ibrahim Baylan uttalade sig kritiskt mot rapporten i en TV-morgonsoffa och sedan drogs rapporten in. För detta anmäldes han till konstitutionsutskottet för påstått ministerstyre.

2 juni 2005: Konstitutionsutskottet – Kritik av regeringen för utnämningar

Gällde regeringens utnämningar av ledamöter till styrelser för högskolor och universitet eftersom dessa gynnar socialdemokrater och politiserar högskolestyrelserna. Kritiken innebär att Miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna anser att regeringen bör "överbäga ökad öppenhet" vid sådana utnämningar.

16 juni 2005: Justitieutskottet – Vapenamnesti

Uppdrag till regeringen att utforma ett förslag om tillfällig vapenamnesti. Detta mot bakgrund av de många vapen som finns i omlopp i samhället. För att minska dessa illegala vapen bör en tillfällig amnesti införas, då man kan lämna in ett vapen till polisen utan att dömas för brott enligt vapenlagen. En sådan tillfällig vapenamnesti fanns juli – september 1993.

15 december 2005; Justitieutskottet- Rättshjälp för småföretagare

Regeringen får i uppdrag att återkomma med förslag som möjliggör för småföretagare att få rättshjälp under samma förutsättningar som privatpersoner i vissa fall. Detta eftersom näringsidkare idag inte kan få ersättning för juridisk hjälp varken genom försäkringar eller genom rättshjälp från staten. Detta kan verka negativt på företagets vilja att ta risker.

8 februari 2006: Utbildningsutskottet – Kortare handläggningstider hos CSN

Centrala studiestödsnämnden (CSN) ska ge besked om studiestöd inom tre veckor. Annars ska studenten ha rätt till ersättning. Regeringen får i uppdrag att återkomma med förslag på regeländringar för detta.

8 mars 2006: Justitieutskottet – Parter och vittnens säkerhet

Det finns idag allmänna domstolar där tilltalade, vittnen och målsäganden tvingas sitta i samma rum och lokaler i avvaktan på förhandling. Detta tycker Miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna är mycket olämpligt. Det förekommer att målsägande och vittnen av olika skäl känner rädsla inför att konfronteras med en tilltalad, vissa av åhörarna eller kanske t.o.m. den tilltalades försvarare. Regeringen bör se till att säkerheten för parter och vittnen i rättegångar ökar.

23 mars 2006: Lagutskottet – Företagsinteckningens förmånsvärde

Den nya förmånsrättslagen började gälla 1 januari 2005 och i den fastställs bankers förmånsrätt till 55 procent av värdet på det skuldsatta företagets egendom, jämfört med tidigare gällande 100 procent. Detta har lett till att bankerna skärpt kraven på små och medelstora företag som vill låna pengar, särskilt i glesbygden där fastighetsvärdena inte är så höga. Miljöpartiet och de fyra borgerliga vill att regeringen skyndsamt återkommer med en förändrad lagstiftning så att förmånsrätten ändras tillbaka till 100 procent.

23 mars 2006: Miljö- och jordbruksutskottet – Stranderosion i Stockholms skärgård

Stranderosionen i Stockholms skärgård är ett välkänt och väl synligt problem. Det som behövs är dels bättre kontroll och dokumentation av hur skadorna på stränderna breder ut sig och dels konkreta åtgärder, till exempel att införa hastighetsbegränsningar, för att minska stranderosionen. Regeringen får i uppdrag att få Naturvårdsverket att prioritera dessa frågor.

5 april 2006: Justitieutskottet – Otillbörliga medel vid människohandelsbrott

Regeringen får i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag på om en ny bestämmelse om människohandel borde utformas i vilken det inte uppställs ett krav på s k otillbörliga medel. Detta eftersom dagens lagstiftning innebär att det finns ett krav på att gärningsmannen ska ha använt "otillbörliga medel" för att kunna dömas för människohandelsbrott om offret varit över 18 år. Praxis visar att kravet på "otillbörliga medel" har visat sig svårt att styrka; en följd av detta är att åtal mot människohandel i vissa fall har ändrats till koppleri, vilket är ett brott som har betydligt lägre påföljd.

5 april 2006: Justitieutskottet – Översyn av sexköpslagen

Den s.k. sexköpslagen trädde i kraft den 1 januari 1999. Sex år har nu gått och miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna kräver nu av regeringen att en utvärdering av vilka konsekvenser lagen har fått genomförs. Det är av största vikt att en översyn av sexköpslagens effektivitet och eventuella behov av förändringar och åtstramningar kommer till stånd för att lagstiftningens intentioner uppfylls.

3 maj 2006: Konstitutionsutskottet – Kommunal revision

Miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna kräver av regeringen en ny utredning för att ytterligare åtgärder kan behöva vidtas för att stärka den kommunala revisionens oberoende.

10 maj 2006: Utbildningsutskottet – Lika villkor för fristående och kommunala skolor

Regeringen får i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag på regelverk för att säkerställa att alla skolor oavsett huvudman verkar under likvärdiga villkor. Kommuner ska varken gynna sina egna eller friskolor, utan likvärdiga villkor ska råda både vad gäller rättigheter och skyldigheter.

10 maj 2006: Utbildningsutskottet – Etableringsfrihet för förskolor och fritidshem

Miljöpartiet och de fyra borgerliga partierna gjorde ett eget lagförslag gällande några paragrafer i skollagen som fick majoritet, och som börjar gälla den 1 juli 2006. Lagändringen går ut på att enskilda förskolor respektive fritidshem ska beviljas tillstånd av kommunen att etableras om kraven på verksamhet uppfylls. Bidrag ska utgå om tillstånd finns och verksamheten är öppen för alla barn med rätt till motsvarande kommunal verksamhet. För att skyldighet inte ska finnas för kommuner att lämna bidrag krävs att verksamheten innebär påtagliga negativa följder för motsvarande offentlig verksamhet i kommunen eller att avgifterna i den enskilda verksamheten är oskäligt höga.

10 maj 2006: Utbildningsutskottet – Plan-, bygg- och lokalfrågor

Regeringen får i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag på regelverk för att säkerställa att kommuner inte använder plan- och byggregler samt lokalfrågor för att hindra en etablering av en fristående skola.

10 maj 2006: Utbildningsutskottet – Prövning av ersättning

Regeringen får i uppdrag att tillsätta en statlig utredning vars uppdrag ska vara att utarbeta ett nytt bidragssystem till de fristående skolorna som så långt som möjligt garanterar likvärdiga villkor för kommunala och fristående skolor.

10 maj 2006: Utbildningsutskottet – Flexibel skolstart

Regeringen får i uppdrag att återkomma till riksdagen med ett förslag som ger skolorna en möjlighet att införa en flexibel skolstart, så att en elev ska kunna börja år ett i grundskolan på höstterminen eller vårterminen det år barnet fyller sex eller sju år, beroende på föräldrarnas beslut. Detta beslut kan vara svårt att fatta, även för föräldrar. Därför ska ett skolmognadsprov erbjudas föräldrar som ett underlag till beslut.

18 maj 2006: Konstitutionsutskottet – Minoritetsåterremiss

Regeringen får i uppdrag att se över 5 kap. 36§ i kommunallagen gällande bestämmelser kring hur en minoritet, en tredjedel, ska kunna få till stånd en återremiss av ett ärende i kommunfullmäktige. Idag kan, genom enkelt beslut, majoriteten i kommunfullmäktige

besluta över motiveringen av denna återremiss, vilket inte är lämpligt. Istället bör minoriteten, det vill säga den tredjedel, som kräver återremissen också formulera själva motivering av återremissen.

30 maj 2006; Lagutskottet- Barn skall ha rätt till eget juridiskt biträde i alla vårdnadsfall

Regeringen får i uppdrag att återkomma med lag om att barn får ett eget juridiskt biträde i alla mål om vårdnad, boende och umgänge. Detta då barnets juridiska biträde bättre kan bevaka barnets rätt i förhållande till båda sina föräldrar.

31 maj 2006: Utbildningsutskottet – Svenskundervisning för invandrare i folkhögskolan

Miljöpartiet, vänsterpartiet och de fyra borgerliga partierna beslutade att ge regeringen i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag på regeländringar och finansiering så att det blir möjligt för folkhögskolor att anordna svenskundervisning för invandrare (sfi).

17 juni 2006: Miljö- och jordbruksutskottet – Energibesparing och fastighetsskatten

Regeringen fick i uppdrag av riksdagen att återkomma till riksdagen med ett förslag om att fastighetsbeskattningen reformeras så att energibesparande investeringar inte leder till höjd fastighetsskatt.

D. SAMMANFATTNING AV NÅGRA AV DE STÖRRE POLITISKA VINSTERNA SEDAN VALET 2002

Nedanstående punkter är ett axplock över några av de större politiska vinsterna som Miljöpartiet genomdrivit hittills under mandatperioden.

- Införandet av 12 000 friårsplatser årligen med start 1 januari 2005.
- Vi har sänkt inkomstskatten och arbetsgivaravgiften med 17 miljarder kronor och höjt skatten lika mycket för miljöpåverkan och resursförbrukning.
- Försök med trängselavgifter i Stockholm genomförs.
- Fler bensinmackar ska saluföra förnybara bränslen.
- Skattebefrielse för koldioxidneutrala bränslen och nedsatt förmånsskatt på miljöbilar.
- Minst 25 procent av statens bilinköp ska vara miljöbilar från och med 2005 och under 2006 ska nivån höjas till minst 35 procent av samtliga bilar.
- Utbyggnad av järnvägsnätet i snabb takt.
- Biståndet uppnår enprocentsmålet under 2006 vilket medför en ökning av biståndet om 3,3 miljarder kronor sedan 2005. En särskild satsning på miljöinriktat bistånd genomförs.
- Mer pengar till kommunerna samt att vi fått gehör för att mindre pengar ska specialdestineras till kommunerna och att det generella stödet istället ska öka.
- Biologisk mångfald och biotopskydd har ytterligare stärkts under åren.
- Höjning av golven i föräldraförsäkringen, från 60 till 180 kronor per dag från 1 juli 2006.
- Bättre skatteregler för småföretagen, pengar till så kallad såddfinansiering och kreditgarantier samt miljödriven affärsutveckling.
- Kraftig nedskärning på försvarsområdet.
- Nedläggning av Utlänningsnämnden och en ny prövning för gömda flyktingbarn, som syftar till att ge de flesta rätt att stanna.
- Vi har ökat antalet anställda i förskolorna i landet med 6 000 personer.
- Landsbygdsutvecklingsstödet ökas och i ny period med 1 miljard årligen. Sammanlagt omfattar stödet nu 4,8 miljarder årligen under 7 år.
- En kraftfull ökning av stödet till Sveriges kvinnojourer.

